

Christelig Katechismus

til Brug

i Skolen og ved Forberedelsen til Confirmation

af

Anger,

Sognepræst i Ørslinge og
Biluttrup.

og

Rindom,

Præst ved St. Johanneskirken
i Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn.

Fr. Woldikes Forlags-Expedition.

1865.

Forord.

Denne Katechismus er nærmest bestemt for den øverste Klasse i Almestolen paa Landet og de dertil hørende Klasser i andre Skoler, altsaa for Børn i Alderen fra 10—15 Aar. Det er nemlig vor Mening, at der før denne Alder kun bør læses Bibelhistorie og Luthers lille Katechismus med Børnene; dette Grundlag forudsat, vil det næppe falde Børnene vanskeligt at tilegne sig denne Bogs Indhold, paa samme Tid deres Rundskab i Bibelhistorie forøges.

3 Mai 1865.

Udgiverne.

Indledning.

§ 1.

Spødb vil det sige at være en Christen?

Matth. 28, 18—20. Jesus sagde til sine Disciple: mig er givet al Magt i Himlen og paa Jorden. Gaaer derfor hen og gjør alle Folkelagene til mine Disciple, idet I døbe dem i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn, og idet I lære dem at holde alt det, jeg har befaleet eder. Og se, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende.

Gal. 2, 20. Jeg lever ikke mere, men Kristus lever i mig; og hvad jeg nu lever i Kjødet, det lever jeg i Guds Søns Tro, som elskede mig og gav sig selv hen for mig.

Christne ere de Mennesker, som ere døbte i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn, og som leve deres Liv i Troen paa ham, den eneste sande Gud.

§ 2.

Er det fornødent at være en Christen?

Luk. 10, 42. Det er fornødent.

Marc. 16, 16. Hvo, som troer og bliver døbt, skal blive salig; men hvo, som ikke troer, skal blive fordømt.

At troe paa Kristus er det ene Fornødne for et Menneske; thi uden ham er der ikke Frelse; men i ham ere vi og blive vi i al Evighed Guds kjære Børn.

§ 3.

Ere alle Mennesker Christne?

Matth. 23, 37. Hvorofte vilde jeg forsamle dine Børn ligerviis, som en Søne forsamlar sine Rylinger under Vingerne. Men I vilde ikke!

1 Cor. 12, 2. I vide, at I vare Hedninger og hendroges til de stumme Afguder, som maah drog Eder.

Ikke alle Mennesker ere Christne. Thi der er dem, som ere døbte og derfor bære Christennavn, og som have hørt om den sande Gud; men de ville ikke leve i Troens Samsund med ham. Disse kalde vi vantroe Christne. Og der er dem, som endnu ikke have hørt om den sande Gud. Dem kalde vi Hedninger. De sande Christne kaldes de Troende og de Hellige.

§ 4.

Hvorfor ville de vantroe Christne ikke leve i Samsund med Gud?

Jer. 6, 10. Herrens Ord var dem til Spot; de havde ikke Lyst til det.

Phil. 3, 19. Deres Gud er Bugen, — og de tragte efter de jordiske Ting.

Pf. 14, 1. Daaren siger i sit Hjerte: der er ingen Gud.

De vantroe Christne have ikke Lyst til at leve i Samsund med Gud; deres Lyst staaer til Verden og til de Ting, som ere i Verden. Der er endog dem, som negte, at der er en Gud.

Ann. Naar et Menneske vel troer, at Gud er til, men ikke lever med ham i Troen paa hans Navn, da er hans Tro en død Tro. Et saabant Menneske kan nok holde sig stær til Gud med sin Mund og i alt Udvoortes; men Hjertet er langt fra ham.

§ 5.

Hvorledes er Hedningernes Tro?

Rom. 1, 25. De forventede Guds Sandhed til

Logn og dyrkede og tjente Skabningen over Skaberen.

1 Cor. 8, 4. Vi vide, at en Afgud er Intet i Verden.

Rom. 1, 20. Guds usynlige Væsen, hans evige Kraft og Guddommelighed beskues fra Verdens Skabelse af og forstaaes af hans Gjerninger, saaat de have ingen Undskyldning.

Rom. 2, 15. De vise Lovens Gjerning skreven i deres Hjertes, idet deres Samvittighed vidner imod dem.

Rom. 10, 14. Hvorledes skulle de troe paa den, om hvem de ikke have hørt? Men hvorledes skulle de høre, uden der er Nogen, som prædiker? Men hvorledes skal Nogen prædike, dersom de ikke blive udsendte?

Hedningerne troe paa Afguder. De kunde have kjendt den sande Gud ved at betragte Himmel og Jord og agte paa Samvittighedens Røst; men, da Synden havde formerket deres Hjerte, saldt de fra den sande Gud og dyrkede Afguder. Og Evangeliet om Naaden i Jesus Kristus er endnu ikke forkyndt for dem.

§ 6.

Hvorledes er Jødernes Tro?

1 Mos. 17, 7. Gud sagde til Abraham: jeg vil oprette min Pagt imellem mig og imellem dig og dit Afkom efter dig i deres Slægter til en evig Pagt, saa jeg vil være en Gud for dig og for dit Afkom efter dig.

Rom. 3, 1. Hvad er da Jødernes Sortrin? — Fornemligten, at Guds Ord ere dem betroede.

Jøderne troede paa den sande Gud; thi for dem aabenbarede han sig ikke blot i Naturen og i Samvittigheden, men ogsaa ved at tale til Patriarkerne, til Moses og til Profeterne om den Treffer, han vilde sende. Men.

hvad han saaledes kun bebudede og forberedte i Israæl, det opfyldte han, da han i Tidens Fylde lod sin Søn komme til Verden. Derfor saldt Jøderne fra den sande Tro, da de forstæfede Jesus og forstjode Evangeliet.

§ 7.

Lever jeg nu som en Christen?

Joh. 8, 31. Dersom I blive i mit Ord, ere I sandelig mine Disciple.

Jeg lever som en Christen, hvis jeg hver Dag tænker paa min Gud og Frelser med Taknemlighed og Glæde og taler med ham i Bønnen, gjerne vil høre hans Ord og alvorligt stræber at gjøre hans Villie i Stort og i Smaat, samt fortrøster mig alene til hans Naade. Kun saaledes forbliver jeg i det Samsund med Gud, hvori jeg i Daaben blev optagen.

Første Afsnit.

Den treenige Gud, hans Væsen og Egenskaber.

§ 8.

Hvorledes er den kristelige Tro?

1 Cor. 8, 4. Der er ingen anden Gud uden een.

2 Cor. 13, 13. Vor Herres Jesu Christi Naade og Guds Kjærlighed og den Helligaands Samsund være med Eder Alle!

Den kristelige Tro er Troen paa den treenige Gud. Der er kun een sand Gud, men i dette ene guddommelige Væsen er der tre Personer: Faderen og Sønnen og Anden. Den sande Gud er Tre og dog Een, Een og dog Tre.

§ 9.

Kan noget Menneske forstaae, at Gud er treenig?

1 Cor. 2, 9—10. Hvad intet Øie har seet, og intet Øre har hørt, og ikke er opkommet i noget Menneskes Hjerte, det har Gud beredt dem, som ham elste; men os aabenbarede Gud det for medelst sin Aand.

Intet Menneske kan forstaae, at Gud er treenig. Det er den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, som er os aabenbaret i Guds Ord, og som vi skulle troe paa.

Anm. Allerede i det gamle Testament antydes det, at den sande Gud er treenig. I Skabelsen er det Faderen, som taler Ordet, hvorved Verden skabes. Sønnen er Ordet, ved hvem alle Ting ere skabte. Anden bærer over Vandene. Sønnen, før han blev et Menneske, taltes Herrens Engel, Pagtens Engel. Profpheterne tale breene af Guds Aand.

§ 10.

Hvad lærer Guds Ord os videre om den treenige Gud?

Pf. 2, 7. Du er min Søn! Idag fødte jeg dig.

1 Joh. 4, 9. Derudi er Guds Kjærlighed aabenbaret iblandt os, at Gud har sendt sin Søn, den Lenbaarne, til Verden, at vi skulle leve ved ham.

Joh. 14, 26. Men Talsmanden, den Helligaand, som Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære Eder alle Ting og minde Eder paa alle Ting, som jeg har sagt Eder.

1 Cor. 12, 3. Ingen kan kalde Jesus Herre uden ved den Helligaand.

Gal. 3, 26. I ere jo Alle Guds Børn for medelst Troen i Jesus Kristus.

Sønnen er fra Ewighed af født af Faderen. Faderen udsender og hengiver Sønnen. Anden udgaar fra Faderen og sendes i Sønnens Navn. Faderen skaber, Sønnen gjenløser, Anden helliggjør. Ved Anden komme vi til at troe paa Sønnen og blive da for Søn-

nens Skyld Gud Faders hjære Børn. Men alle Tre ere de hinanden lige i guddommeligt Væsen, guddommelige Egenstaber og al guddommelig Herlighed, een sand Gud fra Evighed og til Evighed.

§ 11.

Hvorledes er den treenige Guds Væsen?

Joh. 4, 24. Gud er Aand, og de, som tilbede ham, bør tilbede i Aand og Sandhed.

1 Joh. 4, 16. Gud er Kjærlighed, og hvo, som bliver i Kjærlighed, bliver i Gud og Gud i ham.

Den treenige Gud er Aand α : han er Liv og er sig selv bevidst. Han har ikke noget Begjeme og er derfor usynlig for os. Den levende Gud er Kjærlighed.

Ann. Gud er ikke en Aand, saaat han kunde lignedes med de Aander, han har skabt. Han er Aand, Aandernes Fader, al Livets Kilde. Gud kan ikke afbildes; derfor forbød han og Israel at danne sig noget Billede af ham. Kristus kan afbildes; thi han var sand Gud og sandt Menneske.

§ 12.

Hvilke ere den treenige Guds Egenstaber?

1) Ps. 90, 2. Sør Bjergene bleve til, og du frembragte Jorden og Jorderige, fra Evighed til Evighed er du Gud.

Jak. 1, 17. Søs Lysenes Fader er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse.

Gud er evig α : Gud har altid været og vil altid blive ved at være. Derfor er han og uforanderlig α : han er den Samme fra Evighed og til Evighed.

2) Ps. 139, 7—10. Hvor skal jeg kunne gaae hen fra din Aand, og hvor skal jeg kunne flye hen fra dit Ansigt? Vilde jeg fare op til Himmelene, da er du der, og, vilde jeg gjøre Dødsriget til mit Leie, se, du er der. Vilde jeg tage Morgenrødens Dinger, vilde jeg fæste Bo ved

Javets Lnde, da skal ogsaa der din Saand føre mig, og din høire Saand holde mig fast.

Gud er allestedsnærværende α : hans Liv virker allevegne; han er intetsteds borte fra sine Skabninger.

3) Ps. 139, 1—4. Herre, du har randfaget mig og kender mig. Du kender mig, naar jeg sidder, og naar jeg staaer op; du forstaaer min Tanke i det Sjerne. Du har eftersporet min Gang og mit Leie; du kender grant alle mine Veie. Thi der er ikke et Ord paa min Tunge — se, Herre, du kender det jo tilfulde.

Gud er alvidende α : han kender fuldkomment Alt fra Evighed af, baade det, som var og er og kommer. Ogsaa vort Hjertes hemmeligste Tankter og Begjæringer kender han.

4) Ps. 104, 24. Svormange ere dine Gjerninger, o Herre! Du gjorde dem alle viseligen.

Gud er vis α : han veed, hvad der tjener til Skabningens sande Vel, og dette er Formaalet for al hans Gjerning.

5) Ps. 115, 3. Vor Gud er i Himlene; han gjør Alt, hvad ham behager.

Gud er almægtig α : han gjør Alt, hvad han vil.

6) Ap. G. 14, 17. Gud har ikke ladet sig selv uden Vidnesbyrd, idet han gjorde os godt og gav os Regn og frugtbare Tider af Himlen, idet han fyldte os med Søde og vore Hjertes med Glæde.

Ps. 145, 8—9. Herren er naadig og barmhjer-
tig, langmodig og stor i Misfandhed. Herren er god mod Alle, og hans Barmhjerlighed er over alle hans Gjerninger.

Rom. 5, 8. Gud beviser sin Kjærlighed mod

os derved, at Christus døde for os, da vi endnu vare Syndere.

Gud er god : han giver gjerne sine Skabninger alt det Gode, de kunne modtage. Guds Godhed mod os Mennesker kalde vi Kjærlighed. Fordi vi Syndere ikke have fortjent den, kalde vi den Naade. Fordi han i sin Kjærlighed giver os det, vi trænge til, kalde vi ham barmhjertig. Fordi han ikke bliver træt af at vente paa og bære over med os Mennesker, kalde vi ham langmodig.

7) Ps. 5, 5: Du er ikke en Gud, som har Behag i Ugudelighed; den Onde finder ikke Bo hos dig.

Rom. 1, 18. Guds Vrede aabenbares af Himlen over alle de Menneskers Ugudelighed og Uretfærdighed, som forholde Sandheden ved Uretfærdighed.

Gud er hellig : han elsker det Gode og hader det Onde. Han vredes over Synden; men denne hans Vrede er Ridkjærhed. Som den Hellige bærer han Rid til Synden; som den, der er Kjærlighed, vil han frelse Synderen.

8) Gal. 6, 7. Sarer ikke vild! Gud lader sig ikke spotte; thi, hvad et Menneske saaer, dette skal han og høste.

1 Pet. 3, 18. Thi og Christus led eengang for vore Synder, den Retfærdige for de Uretfærdige, at han kunde føre os frem for Gud.

Gud er retfærdig : han holder over sin Lov og dømmer efter den.

9) Rom. 3, 24. Gud maa være sanddru, omendog hvert Menneske er Løgner.

Gud er sanddru : hans Ord er Sandhed.

10) 1 Thees. 5, 24. Han er trofast, som kaldte Eder; han skal og gjøre det.

Gud er trofast : han holder, hvad han lover. Vaade sin Betsignelse og sin Forbandelse lader han udgaae.

11) Ap. G. 17, 25. Gud tjenes og ikke af Menneskers Hænder, som den, der har Noget behov; efterdi han selv giver Alle Liv og Ande og alle Ting.

1 Tim. 2, 4. Gud, vor Frelser, vil, at alle Mennesker skulle blive salige og komme til Sandhedens Erkjendelse.

Gud er salig : han har Nok i sig selv; men det er hans Kjærligheds Trang at meddele af sin Salighed.

§ 13.

Svorledes bekjenner Kirken sin Tro paa den treenige Gud?
Kirken bekjenner sin Tro paa den treenige Gud i følgende tre Artikler:

Første Artikel.

Jeg troer paa Gud Fader, den Almægtige, Sjamlens og Jordens Skaber.

Anden Artikel.

Jeg troer paa Jesus Kristus, Guds eenbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af den Selligaand, født af Jomfru Maria, piint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaren til Helvede, paa tredie Dag igjen opstanden fra de Døde, opfaren til Himmels, siddende ved Gud Sadere, den Almægtiges, høire Haand; derfra han skal komme at dømme Levende og Døde.

Tredie Artikel.

Jeg troer paa den Helligaand, den hellige, almindelige Kirke, de Helliges Samfund, Syndernes Forladelse, Rjødets Opstandelse og det evige Liv.

Ann. Disse tre Troens Artikler, som ogsaa kaldes det apostoliske Symbol, er Kirkens ældgamle Troesbekendelse. Den er fælleds for alle Christne, og paa denne Tro ere vi døste.

Andet Afsnit.

G u d F a d e r.

I. Gud Faders Person.

§ 14.

Hvem er Gud Fader?

Eph. 3, 14—15. Jeg bøier mine Knæ for vor Herres Jesu Christi Fader, af hvem al Sæderlighed kaldes i Himlen og paa Jorden.

Gud Fader er den første Person i Treenheden, fra Ewigheid af Eet med Sønnen og Aanden. I Fadernavnet er Kjærligheden udtalt.

§ 15.

Er Gud Alles Fader?

Eph. 4, 6. En Gud og Alles Fader, som er over Alle og ved Alle og i Eder Alle.

Joh. 14, 6. Jeg er Veien og Sandheden og Livet; der kommer Ingen til Faderen uden ved mig.

Gud er Alles Fader; thi hans Kjærlighed omfatter Alle. Men kun de, som troe paa Kristus, ere i Sandhed Guds Børn. Guds eenbaarne Søn er vor Herre Jesus Kristus.

Ann. Hvad Gud Fader Almægtige gjør, gjør han i Kjærlighed. Alt, hvad hans Kjærlighed tilskynder ham til, har han ogsaa Magt til at gjøre.

II. Gud Faders Gjerning. Skabelsen, Opholdelsen, Styrelsen.

A. Skabelsen.

§ 16.

Hvad vil det sige, at Gud Fader har skabt Himmel og Jord?

1 Moseb. 1, 1. I Begyndelsen skabte Gud Himlen og Jorden.

Pf. 33, 9. Han taledes, og det stete; han bød, og det stod der.

Rom. 8, 29. Al Skabningen sukker tilsammen og er tilsammen i Smerte indtil Nu.

Gud Fader har i sin Kjærlighed frembragt den hele Verden af Intet ved sit almægtige Ord. Derfor var og Alt, som blev til, saare godt; men Synden har besmittet al Skabningen.

Ann. Mennesket og Englene ere de ypperste blandt Guds mangfoldige Skabninger.

1. Mennesket.

§ 17.

Hvori bestaaer Menneskets Ypperlighed?

1 Moseb. 1, 27. Gud skabte Mennesket i sit Billede, i Guds Billede skabte han det; Mand og Kvinde skabte han dem.

1 Moseb. 2, 7. Gud Herren havde dannet Mennesket af Støv af Jorden og blæst Livets Aande i hans Næse, og Mennesket blev til en levende Sjal.

Ap. G. 17, 26. Gud har gjort, at al Menneskets Slægt boer paa den ganske Jordens Kreds af eet Blod.

Gud skabte Mennesket i sit Billede: Mennesket kom til at ligne Gud; thi Guds Aand tog Bosig i det. Saa-

Iedes blev Menneſket en Aand i et Legeme, et perſonligt Væſen med Fornuft og fri Villie og levede i Kjærligheds Samsfund med Gud. Stabt i Guds Billede, blev Menneſket Naturens Herre.

Ann. Fra Adam og Eva neſtamme alle Menneſter.

§ 18.

Hvorledes var Menneſket i den oprindelige Tilſtand, før Syndefalſket?

Rom. 8, 14. Saamange, ſom drives af Guds Aand, diſe ere Guds Børn.

I den oprindelige Tilſtand var Menneſket uſkyldigt : det levede i et barnligt Samsfund med Gud og kjendte endnu ikke Forſkiel paa Godt og Ondt. Men Gud havde forbudt Menneſket at ſpiſe af Kundskabens Træ paa Godt og Ondt. Derved ſkulde Menneſket prøves : ſaae Leilighed til at vælge, enten det vilde bøte ſig under Guds Villie, eller det vilde gjøre ſin egen Villie gjældende ligeimod Guds Villie.

§ 19.

Hvorledes kom Synden ind i Verden?

1 Moſeb. 3, 6. Og Kvinden ſaae, at Træet var godt at æde af, og at det var lyſteligt at ſee til og et ōnſkeligt Træ til at ſaae Forſtand af. Saa tog hun af dets Frugt og aad, og hun gav ogſaa ſin Mand med ſig, og han aad.

Joh. 8, 44. Djævelen var en Manddraber fra Begyndelſen af og blev ikke beſtaaende i Sandhed; thi Sandhed er ikke i ham. Naar han taler Løgn, taler han af ſit Lget; thi han er en Løgner og Løgnens Sader.

1 Joh. 3, 4. Synden er Lovens Overtrædſe.

Kvinden lod ſig forføre af Slangen til at ſpiſe af det forbudne Træ, og hun forførte igjen ſin Mand. Slangens løgnagtige Tale om, at de ſkulde blive ligeſom Gud til at kjende Godt og Ondt, vakte Begjærlighe-

den i Menneſket. Begjærligheden blev ſaa ſtærk, at Menneſket gav efter for den og overtraadte Guds Bud: — Menneſket ſyndede.

Ann. 1. Menneſket lærte rigtigtnot ſaaledes at kjende Forſkiel paa Godt og Ondt, men ikke ligeſom Gud kjender den. Gud kjender det Onde ſom det, han hader og har Magt over; men Menneſket lærte nu det Onde at kjende ſom Noget, det ſit Lyſt til og blev beherſket af.

Ann. 2. Havde Menneſket valgt at gjøre Guds Villie, da havde det derved begyndt at leve i et helligt Samsfund med Gud.

§ 20.

Hvorledes blev Menneſket ved og efter Syndefalſket?

1 Moſeb. 2, 9, 10. Gud Zerren kaldte ad Adam og ſagde: hvor er du? Og Adam ſvarede: jeg hørte din Røſt i Haven og frygtede; thi jeg var nøgen; og ſaa ſkulte jeg mig.

1 Moſeb. 3, 12. Kvinden, ſom du gav at være med mig, hun gav mig af det Træ, og jeg aad.

Pſ. 51, 7. Se, i Skyld er jeg født, og i Synd har min Moder undfanget mig.

Rom. 5, 12. Synden kom ind i Verden ved eet Menneſke, og Døden ved Synden, og ſaaledes trængte Døden igjennem til alle Menneſter, idet de ſyndede Alle.

Marc. 7, 21. Indvortes af Menneſkenes Hjerte udgaae onde Tanker.

Ved Syndefalſket miſtede Menneſket ſit Samsfund med Gud; thi Synden beſmittede baade Aand og Legeme, ſaaat Menneſket fra at være uſkyldigt blev ſyndigt. Guds Billede forſtyrredes og forværredes; thi Guds Aand kunde ikke længere høre i Menneſket. Denne Syndighedens Tilſtand gif i Arv fra det forſte Menneſkepar til alle deres Efterkommere og kaldes derfor Arvesynd. Den beſtaaer deri, at vi af Naturen mangle Kjærlighed til Gud og Naſten, men derimod have Lyſt til det Onde. — Af dette ſyndige Hjerte udgaae alle de enkelte Synder.

Ann. Det saldne Menneske var ikke istand til selv at fornye Samfundet med Gud; det kunde kun lufte og længes efter at komme tilbage til ham. Til denne Kængsel knyttede Gud sin naadige Forjættelse om Frelse (1 Mosb. 3, 15 f. § 32, anført Side 23); og i Troen paa hans Ord kunde Mennesket begynde igjen at leve i Samfund med Gud og haabe det evige Liv. Denne Kængsel efter Gud er endnu i ethvert Menneskehjerte fra Fødselen af. Den vaagner, althom Loven overbeviser os om vor Synd, og Evangeliet tilbyder os Frelsen. Men et Menneske kan i Bantro undertrykke Kængselen, foragte Loven, dypse Samvittigheden i Svov og forsmaae Tilbudet om Naade.

§ 21.

Svorledes udgaae de enkelte Synder af det syndige Hjerte?

Jak. 1, 13—15. Ingen sige, naar han fristes: Jeg fristes af Gud; thi Gud fristes ikke af det Onde, men han frister heller Ingen. Sver fristes, naar han drages og lokkes af sin egen Begjærighed. Derefter, naar Begjærigheden har undfanget, føder den Synd; men, naar Synden er fuldkommet, føder den Død.

De enkelte Synder udgaae af det syndige Hjerte derved, at Mennesket fristes. I enhver Fristelse er der Noget, som vækker Begjærigheden. Saaer nu Begjærigheden Magt over Villien, synder Mennesket. Kun i Troen have vi Kraft til at overvinde Fristelsen.

Ann. Paa Grund af Arvesynden fristes vi langt lettere end de første Mennesker. Fristelsen er ikke altid lokkende; den kan ogsaa være truende.

§ 22.

Gives der forskellige Naader at synde paa?

Matth. 9, 4. Svi tænke I saa ondt i Eders Hjertes!

Matth. 12, 34. 36. Af Hjertets Overflodighed taler Munden; men jeg siger I eder, at Menneskene skulle paa Dommens Dag gjøre Regnskab for hvert utilbørligt Ord, som de have talt.

Phil. 3, 18. 19. Mange vandre, hvilke jeg ofte har sagt I eder og endnu siger med Taarer at

være Christi Korsets Sjender, hvis Lænde er Sordærvelse, hvis Gud er Bugen; og hvis Værelse er i deres Skjændsel, hvilke tragte efter de jordiske Ting.

Rom. 7, 19. 20. 24. Det Gode, som jeg vil, det gjør jeg ikke; men det Onde, som jeg ikke vil, det gjør jeg. Derfor jeg da gjør det, som jeg ikke vil, saa er det ikke mere mig, der udretter det, men Synden, som boer i mig. Jeg elendige Menneske! Svo skal frie mig fra dette Dødsens Legeme?

1 Moseb. 39, 9. Svoreledes skulde jeg gjøre denne store Ondskab og synde imod Gud!

Enten synde vi i Tanter og Begjæringer, eller tillige i Ord eller Gjerning. Vi begaae Overtrædelsesynd, naar vi gjøre, hvad Gud har forbudt, Efterladelsesynd, naar vi undlade at gjøre, hvad Gud forlanger af os. — Nogle synde med Forsæt: enten finde de i deres Ugudelighed Glæde i at synde, eller de ere letsindige nok til ikke at regne det saa naie med Synden. Saaledes er de Bantros Synd. Andre ere bange for at synde: thi de ville nødtigt gjøre Gud imod, og Synden er bleven dem en Plage. Derfor vaage, bede og stride de, at de ikke skulle falde i Fristelse. Naar de da alligevel synde, synde de af Skrøbelighed. Saaledes er de Troendes Synd.

Ann. Ved at synde med Forsæt bliver et Menneske meer og mere Syndens Fjende og forhærdet i det Onde. Det Menneske, som vil skjule sin Synd eller lade bedre, end han er, er en Hykler.

§ 23.

Hvad er Syndens Straf?

Rom. 6, 23. Syndens Sold er Døden; men Guds Naadegave er et evigt Liv i Kristus Jesus, vor Herre.

Gal. 5, 2. Eders Misgjerninger gjøre Skilsmisse imellem I eder og Eders Gud, og I eders Synder gjøre, at han skjuler Ansigtet for I eder.

1 Moſeb. 2, 17. Af Kundſkabens Træ paa Godt og Ondt ſkal du ikke æde; thi paa den Dag, du æder deraf, ſkal du døe Døden (iſfr. Luk. 15, 24).

Hebr. 9, 27. Det er Menneſkene beſtillet een- gang at døe, men derefter Kommen.

Ab. 21, 8. De Vantroes Deel ſkal være i Søen, ſom brænder med Ild og Svovl. Dette er den anden Død.

I ſin heilige Brede ſtraffede Gud Synden med Døden. Denne er førſt den aandelige Død, ſom beſtaaer i, at Samfundet med Gud bliver brudt, og Hjertet derfor ingen Fred har for den onde Samvittighed; — dernæſt den legemlige Død, ſom gjør Ende paa dette vort jordiffe Liv; — endelig den evige Død, den evige Fortabſe fra Guds Anſigt.

Ann. 1. Saalænge Samvittigheden ſober, mærker Menneſket ikke ſin aandelige Død, men føler ſig tryk i ſin Synd. Dog — Samvittigheden vaagner engang, om ikke før, ſaa efter Døden.

Ann. 2. Til den legemlige Død hører ogſaa alt det, ſom forbereder og fremſynder den, ſaaſom: al dette Rids Sorg og Nød, Armod og Eghdom. Ogſaa Krig, Hungerensnød og Peſt ere Straffe for Synden.

§ 24.

I hvilken Synd ſamlar nu al Synd ſig?

Joh. 3, 36. Hvo, ſom troer paa Sønnen, har et evigt Liv; men hvo, ſom ikke troer Sønnen, ſkal ikke ſee Livet, men Guds Vrede bliver over ham.

Nu, da Guds Søn har gjort Forſoning for al Verdens Synd og tilbyder alle dem Frelſe, ſom ville ombende ſig og troe paa ham, ſamlar al Synd ſig i den ene Synd: ikke at ville modtage Guds forbarrende Naade i Kristus. Denne Synd kalde vi Vantro. Verden mener, at det er ligegyldigt, hvilken Tro et Menneſke har; men, ſaa længe et Menneſke bliver i ſin Vantro, kan han ikke frelſes.

2. Englene.

§ 25.

Hvad forſtaaer vi ved Engle?

Hebr. 1, 14. Ere de ikke Alle tjenende Vænder, udsendte til Hjælp for dem, ſom ſulle arve Salighed.

Englene ere mægtige Vænder, ſkabte af Gud. De høre til den uſynlige Verden; men de have mange Gange viiſt ſig her paa Jorden i ſynlig Stikkelfe, ſom Guds Sendebud til Menneſkene.

§ 26.

Ere alle Engle gode?

2 Pet. 2, 4. Gud ſparede ikke de Engle, ſom ſyndede, men nedſtyrte dem til Helvede og over- antvordede dem i Mørkets Lænker at forvares til Dommen.

Joh. 8, 44: anført § 19 Side 14.

Eph. 6, 11. Ifører Løder Guds fulde Ruſtning, at I kunne være mægtige til at ſtaa imod Djev- elens ſnedige Anløb.

Alt, hvad Gud ſkabte, var godt; derfor vare i Begyn- delfen alle Engle gode. Men Nogle af dem ſyndede og bleve Guds og Menneſkenes Fjender. Den Øverſte af diſe onde Engle kaldes Djævelen eller Satan.

Ann. Etſkjøndt Djævelens Magt er brudt ved Kristus, for- maaer han dog endnu at iriſte Menneſkene, og han søger beſtan- digt at bekjæmpe Guds Rige. Derfor ſulle vi forſage Djævelen og alle hans Gjerninger og alt hans Væſen, om vi ville være Guds Børn i Kristus.

B. Opholdelfen.

§ 27.

Hvad vil det ſige, at Gud ſæder opholder Verden?

Hebr. 1, 3. Han bærer alle Ting ved ſin Krafts Ord.

1 Mos. 8, 22. Saalænge Jorden bliver endnu, skal Sæd og Søst, Kulde og Hede, Sommer og Vinter, Dag og Nat ikke aflade.

Matth. 6, 25—30. Bekymrer Ider ikke for Eders Liv, hvad I skulle æde, og hvad I skulle drikke; ikke heller for Eders Legeme, hvad I skulle iføres. Seer til Simlens Sugle; de saae ikke og høste ikke og samle ikke i Lade, og Eders himmelske Fader føder dem; ere I ikke meget Mere end de? Og hvi bekymre I Ider for Klæderne? Betragter Lilierne paa Marken, hvorledes de vore; de arbejde ikke, spinde ikke; men jeg siger Ider, at end ikke Salomon i al sin Herlighed var Klædt som en af dem. Klæd da Gud saaledes det Græs paa Marken, som er idag og imorgen Kastes i Ovnen, skulde han ikke meget mere Klæde Ider, I Lidetroende?

2 Thes. 3, 10. Dersom Noget ikke vil arbejde, bør han heller ikke have Søde.

Bed sit Almagts Ord bevarer Gud Verden fra at forgaae, og i sin Kjærlighed sørger han for alle sine Skabninger. Hvad vi kalde Naturens Orden, fordi vi ere vant til at see det dagligt, er alene Guds underfulde Gjærning med at opholde Verden.

Ann. Gud vil, at vi Mennesker skulle arbejde for det daglige Brød.

C. Styrelsen.

§ 28.

Hvad vil det sige, at Gud Fader styrer Verden?

Exh. 1, 9. 10. Gud fattede forud hos sig selv den velbehagelige Bestumning, at oprette en Juus-holdning i Tidernes Syde for at samle Alt under eet Hoved udi Christus, baade det, som er i Simlen og paa Jorden, udi ham.

Joh. 6, 44. Ingen kan komme til mig, uden Saderen, som mig udsendte, drager ham.

Gud Fader, Almægtige, leder Alt saaledes, at Skabningen kan naae det Maal, hvortil han vil føre den. Derfor, da Synden var indkommen i Verden, sendte han sin Søn for at udfrie Skabningen af Syndens og Dødens Trældom. Og ved sine Førelser med os Mennesker vil Faderen kun dette Gne: drage os til Sønnen.

§ 29.

Forstaae vi altid Guds Førelser med os?

Ex. 55, 8. 9. Mine Tanker ere ikke Eders Tanker, og Eders Veie ere ikke mine Veie. Som Simlen er høiere end Jorden, saa ere mine Veie høiere end Eders Veie, og mine Tanker høiere end Eders Tanker, varsler Herren.

Hebr. 12, 5. 6. Min Søn, agt ikke Herrens Røvfelse ringe; vær heller ikke forsagt, naar du tugtes af ham. Thi, hvem Herren elsker, den revser han, og han tugter haardeligen hver Søn, som han antager sig.

1 Sam. 2, 7. Herren er den, som gjør fattig og gjør rig, som neddrykker, og som ophøier.

Rom. 8, 28. Di vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud.

Rom. 8, 32. Han, som ikke sparede sin egen Søn, men gav ham hen for os Alle, hvorledes skulde han ikke ogsaa stjenke os alle Ting med ham!

Vi forstaae ikke altid Guds Førelser med os. Derfor ere mange Mennesker utilfredse og klage over Livets Tilfælselser, og dièse komme stedse længer bort fra Herren. Men det Menneske, som lader sig drage til Kristus og i Troen paa ham bliver et Guds Barn, lægger trosligt

Alt i Guds Faderhaand og er tilfreds med alle Guds Førelser; thi han troer for vist, at Gud har Omfarg for ham. Kun i Jesu Navn gives der saaledes en sand Forlystning.

§ 30.

Hvorfor tillader Gud det Onde?

Rom. 1, 28. Ligesom de ikke holdt for godt at have Guds Kundskab, saa gav Gud dem hen i et Sind, som duer Intet.

1 Moseb. 42, 21. Sandelig, det have vi forskyldt for vor Broder, hvis Sjæleangst vi saae, da han bønfaaldt os, og vi vilde ikke høre ham. Derfor kommer nu denne Trængsel over os.

1 Moseb. 50, 19. I tænkte Ondt mod mig; Gud tænkte at vende det til det Gode for at gjøre Solk ved Live.

Luk. 15, 11. Lignelsen om den fortabte Søn.

Hebr. 10, 31. Det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Hænder.

Gud tillader det Onde, fordi han eengang har givet Mennesket Frihed til at vælge mellem Godt og Ondt. Men ved Straffen, som altid følger paa Synden, vil han lede Synderen til Omvendelse; og, hvad Menneskene tænke til det Onde, veed han at bruge til at fremme det Gode, som han vil. Dog kan et Menneske aldrig undskyldte sin Synd ved at sige, at det var Guds Villie, at han skulde synde; og det Menneske, som ikke vil lade sig lede til Omvendelse, falder under Guds Brede's Dom.

Tredie Afsnit.

Jesús Kristus.

1. Jesu Christi Person.

§ 31.

Hvem er Jesus Kristus?

Joh. 1, 14. Ordet blev Kjød og boede iblandt os, (og vi saae hans Herlighed, en Herlighed, som den Eenbaarne af Faderen) fuld af Naade og Sandhed.

Joh. 1, 1. I Begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud.

Ps. 2, 7. anført § 10 Side 7.

Jesús Kristus er Guds eenbaarne Søn, som lod sig føde til Verden og blev et Menneske, som En af os. Fra Ewighed af er Sønnen sand Gud; den anden Person i Treenheden, Et, med Faderen og Anden. Jesús Kristus er Guds eenbaarne Søn, fordi han fra Ewighed af er født af Faderen. Han er vor Herre, fordi han blev vor Frelser.

§ 32.

Var Jesús Kristus ventet paa Jorden?

Luk. 2, 25. Og se, der var en Mand i Jerusalem, som hed Simeon, og denne Mand var retfærdig og gudfrygtig; han ventede Israels Trøst.

1 Moseb. 3, 15. Gud Herren sagde til Slangen: jeg vil sætte Sjendskab mellem dig og Kvinden og mellem din Sød og hendes Sød. Han skal knuse dit Hoved; men du skal stille ham i Sælen.

Jesús Kristus var længe ventet paa Jorden; thi allerede strax efter Syndefaldet lovede Gud at frelse det faldne Menneske fra Synden, Døden og Djævelen ved Kvindens Sød. Og denne første Forjættelse gjentog Gud siden

mange Gange og paa mange Maader i det Folk, som han udvalgte sig i Abraham.

Ann. I Israels Folk beredte Gud Frelsen for Mennesket. Hedningefolkene, som Gud overlod til deres egne Veie, havde kun en bunke Ahnelse om den Frelser, som skulde komme; men den store Forbættelse i Hedningeverden havde hos Mange vakt Ængsel efter ham.

§ 33.

Skulle ere fremdeles de vigtigste Forjættelser og Spaadomme om Frelseren?

A. 1 Moseb. 22, 18. Herren sagde til Abraham: i din Sæd skulle alle Jordens Slægter velsignes.

1 Moseb. 49, 10. Scepteret skal ikke vige fra Juda, ei heller Herkterstaven fra hans Sødder, indtil Sreedsfyrrsten kommer; ham skulle Solkene følge.

5 Moseb. 18, 18. Herren sagde til Moses: jeg vil opreise dem en Prophet midt udaf deres Brødre, ligesom du er, og jeg vil lægge mine Ord i hans Mund.

B. 2 Sam. 7, 12, 13. Herren sagde til David: naar dine Dage ere omme, og du hviler hos dine Sædre, da vil jeg opreise din Sæd efter dig, og jeg vil grundfæste hans Rige. Han skal bygge et Huus for mit Navn, og jeg vil grundfæste hans Riges Throne evindeligt.

Ps. 22, 17, 19. De have glemmeboret mine Sænder og Sødder. De dele mine Klæder mellem sig, og om min Kjortel kaste de Lod.

Ps. 110, 1. Herren sagde til min Herre: sæt dig ved min høire Sæand, indtil jeg gjør dine Sjænder til dine Sødders Skammel.

C. Es. 9, 6. Et Barn er født os, en Søn er given os. Herredømmet skal være paa hans Skuldre, og hans Navn skal kaldes Underfuld, Raadgiver, vældige Gud, Ævigheds Sæder, Sreedsfyrrste.

Es. 11, 1, 2. Der skal opgaae en Kvist af Isaais Strug, og et Skud af hans Rødder skal bære Frugt. Og Herrens Land skal hvile paa ham: Viidsdoms og Forstands Land, Raads og Styrkes Land, Kundskab og Herrens Strygts Land.

Es. 53, 5. Han er saaret for vore Overtrædelser og Knust for vore Misgjerninger; Straffen laa paa ham, forat vi skulde have Fred, og vi have faaet Lægedom ved hans Saar.

Mich. 5, 1. Du Bethlehem Ephrata! Er du for liden til at være blandt Judas Slægter! Af dig skal mig En udgaae til at være en Herkter i Israel, og hans Udgang er fra Sordum, fra Ævigheds Dage.

Sag. 2, 7—9. Jeg vil bevæge alle Hedninger, og alle Hedningernes Længsel skal komme, og jeg vil fylde dette Huus med Herlighed, siger den Herre Zebaoth. Dette sidste Husets Herlighed skal worde større end det Førstes, og paa dette Sted vil jeg give Fred.

Zach. 9, 9, 10. Stryd dig saare, Sions Datter! Raab med Glæde, Jerusalems Datter! Se, din Konge skal komme til dig. Han er rejsfarbig og en Frelser, sagtmodig og ridende paa et Usen og paa Usenindens Søl. Og han skal tale Fred til Hedningerne, og hans Herredømme skal være fra et Hav til et andet og fra Sloden indtil Jordens Ende.

Mal. 3, 1. Se, jeg sender min Engel, at han skal berede Vei for mit Ansigt, og strax skal den Herre komme til sit Tempel.

Ann. 1. Gud kundgjorde saaledes 1) at Frelseren skulde være en Kvinde's Søn, der skulde sødes i Abrahams Slægt, i Juda Stamme, i Davids Familie og i Bethlehem; men dog skulde han være Gud fra Ævighed af. 2) at Frelseren skulde komme, inden det sidste Tempel i Jerusalem var ødelagt, og at der ligesom hans Komme skulde være den, som beredte ham Vei.

3) at Frelseren skulde fornædres og lide Meget for vore Synders Skyld, men derefter indgaae til Hertiligheden.

Ann. 2. Ifte blot disse bestemte Forjættelser varle om Christus, men hele Israels hellige Folk og Herrens Førelser med dette, de ubvalgte store Guds Mænd i Folket, Loven, Gudstjenesten, Templet, — Alt i den gamle Pagt er et Forbillede paa og peger hen til Christus og hans Rige.

§ 34.

Naar og hvorledes kom Guds Søn til Verden?

Gal. 4, 4. Da Tidens Fylde kom, udsendte Gud sin Søn, født af en Kvinde, født under Loven.

Luk. 1, 35. Engelen sagde til Maria: den Seligaand skal komme over dig, og den Høiestes Kraft skal overskygge dig; derfor skal og det Selige, som skal fødes af dig, kaldes Guds Søn.

Matth. 1, 21. Engelen sagde til Josep: du skal kalde hans Navn Jesus; thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder.

Joh. 20, 31. Dette er skrevet, forat I skulle troe, at Jesus er den Kristus, og forat I, som troe, skulle have Livet i hans Navn.

I Tidens Fylde o: da Alt var beredt af Gud (se § 32 Ann.), kom Guds Søn til Verden, undfangen af den Helligaand og født af Jomfru Maria. Han var Marias Søn; men Gud alene var hans Fader. Derfor var han paa eengang sand Gud og sandt Menneske. Hans Navn blev kaldet Jesus, og Jesus var Kristus.

Ann. Forbi Jesus Kristus var baade sand Gud og sandt Menneske, kaldes han Gudmennesket. Kun som Gudmennesket kunde han forlige den hellige Gud med den syndige Menneskeslægt og være Midleren imellem dem.

§ 35.

Hvorledes var Jesu Christi Liv her i Verden?

Luk. 1, 35: anført § 34. Side 26.

Luk. 2, 52. Og Jesus forfremmedes i Viisdom og Alder og Naade hos Gud og Menneskene.

1 Pet. 2, 22. Han har ikke gjort Synd; der blev ikke funden Svig i hans Mund.

2 Cor. 5, 21. Den, som ikke vidste af Synd, har Gud gjort til Synd for os, paa det vi i ham skulle vorde retfærdige for Gud.

Phil. 2, 5. Det samme Sind være i Eder, som og var i Kristus Jesus.

Luk. 4, 13. Da Djævelen havde gjort Ende paa Fristelsen, veg han fra ham til en Tid.

Jesu Christi Liv her i Verden var et sandt Menneskeliv, dog deri forskjelligt fra vort, at han havde ikke Synd. Fordi han var undfangen af den Helligaand, var han uden Arvesynd, og i enhver Livets Alder fuldkommede han i Gæt og Alt sin himmelske Faders Villie. Saaledes har han efterladt os et Exempel, at vi skulle vandre i hans Fodspor.

Ann. Fordi Frelseren var et sandt Menneske, kunde Djævelen atter og atter friste ham. Og dette var Fristelsen, at han skulde undbrage sig Livelsen og Døden og optræde som den Messias, den vantroe Mængde ønskede sig. Men Jesus seirede altid i Fristelsen.

§ 36.

Skulle ere de to Tilfælde i Jesu Christi Liv?

Phil. 2, 6—11. Jesus Kristus, da han var i Guds Skikkelse, holdt han det ikke for et Rov at være Gud lig, men han forringede sig selv, idet han tog en Tjeners Skikkelse paa og blev Mennesker lig. Og, da han var funden i Skikkelse som et Menneske, fornædrede han sig selv, saa han blev lydlig indtil Døden, ja Korsets Død. Derfor har og Gud høit ophøiet ham og skjenket ham et Navn, som er over alt Navn, at i Jesu Navn skal hvert Knæ bøie sig, deres i Himlen og paa Jorden og under Jorden, og hver Tunge skal bekjende, at Jesus Kristus er en Herre til Gud Faders Ære.

I Jesu Christi Liv adskille vi hans Fornedrelsesstand og hans Døphøielsesstand.

1) Til hans Fornedrelsesstand hører, at han lod sig føde til Verden som et Menneske, levede her i Ringhed og Tjenerstikelse, led, døde og blev begravet.

Ann. Hele Jesu Liv her paa Jorden var en Lidelse, som det maatte være for den Hellige, der levede mellem Syndere, og for Kjærligheden, der gjerne vilde frelse Alle, men de vilde ikke frelses. Ogsaa Døden var for den Hellige en langt større legemlig Lidelse, end den er for os Syndere. Men hans Lidelse naaede sit Høieste, da han paa Korset sultebe: min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?

2) Til hans Døphøielsesstand hører, at han opstod af Graven, opseer til Himlen, sidder ved Guds høire Haand, samt at han kommer igjen at dømme Levende og Døde.

Ann. Christi Rejsart til Hades (de Dødes Rige) kan henregnes baade til hans Fornedrelses- og hans Døphøielsesstand.

II. Jesu Christi Gjerning.

§ 37.

Hvilken Gjerning skulde Jesus Kristus fuldføre?

Matth. 1, 21. anført § 34 Side 26.

Joh. 3, 16. Saa har Gud elsket Verden, at han har givet sin Søn, den Eenbaarne, at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv.

Jesus Kristus skulde efter Guds evige Raadslutning frelse os Mennesker fra Synden, Døden og Djævelen og saaledes føre os tilbage til det evige Livs Samfund med Faderen.

§ 38.

Hvorledes udførte Jesus sin Frelsergjerning?

Ap. G. 2, 36. Denne Jesus, hvem I korsfæstede, har Gud gjort baade til en Herre og Kristus.

Jesus udførte sin Frelsergjerning som Herrens Salvede (Messias, Kristus) o: hans Frelsergjerning er den prophetiske, den ypperstepræstelige og den kongelige Gjerning. I Israel salvedes nemlig efter Herrens Bud Propheter, Ypperstepræster og Konger.

Ann. 1. I hver en Gjerning, Jesus udfører, virker han baade som Propheten, Ypperstepræsten og Kongen; men det kan alligevel siges, at hans prophetiske Gjerning især falder i Eiden fra hans Daab til hans Korsfæstelse; og at hans ypperstepræstelige Gjerning fornemlig er hans Død paa Korset; samt at hans kongelige Gjerning især falder i hans Døphøielsesstand.

Ann. 2. Christi Gjerning som Prophet, Ypperstepræst og Konge kaldes hans tredobbelte Embede.

1. Christi prophetiske Gjerning.

§ 39.

Hvori bestaaer Christi prophetiske Gjerning?

Joh. 3, 34. Den, som Gud udsendte, taler Guds Ord; thi Gud giver ham Manden over al Maade.

Joh. 14, 6. anført § 15 Side 12.

Joh. 8, 12. Jeg er det Verdens Lys; hvo, som følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have det Livsens Lys.

Christi prophetiske Gjerning bestaaer deri, at han forkynder sig selv at være Frelseren, i hvem alle Guds Forjættelser ere opfyldte. Han er Propheten, som taler Guds Ord; men han er ogsaa selv Ordet, som blev Kjød og boede iblandt os.

Ann. Da saaledes Guds Raad til Synderes Frelse er afsluttet i Kristus, kunne vi derom ikke vente nye Aabenbarelser. De, som udgive sig for at bringe Saabanne, ere falske Propheeter (f. Ex. Muhamed og Mormonernes Propheet Joseph Smith.)

§ 40.

Hvorledes har Kristus stadfæstet sit prophetiske Vidnesbyrd?

Matth. 11, 4—5. Gaaer hen og forkynder. Johannes de Ting, som I høre og see: Blinde see,

Salte gaae, Spedalske renses, Døve høre, Døde staae op, og Evangelium prædiktes for de Sattige.

Joh. 14, 29. Og nu har jeg sagt Ider det, før det skeer, at, naar det er skeet, I da skulle troe.

Matth. 11, 29. Tager mit Nag paa Ider og lærer af mig; thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet.

Christus har stadfæstet sit prophetiske Vidnesbyrd:

1) ved de Tegn og underlige Gjerninger, han gjorde. I disse aabenbarede paa engang hans Kjærlighed til Menneskene og hans guddommelige Herlighed.

2) ved sine Forudsigelser. Han forudsagde f. Ex. Judas's Forræderi, Peters Fornægtelse; sin egen Lidelse, Død, Opstandelse og Himmelfart; den Helligaands Sendelse og sit Riges Udbredelse; Jerusalems Ødelæggelse, sin Gjenkomst og denne Verdens Undergang.

3) ved sit Liv og Levnet; thi han var selv saaledes, som han bød os Andre at være, trods alt det, han led.

§ 41.

Hvorledes fortsætter Christus sin prophetiske Gjerning?

Marc. 16, 15. Gaaer bort i al Verden og prædikar Evangelium for al Skabningen.

1 Pet. 3, 19. Kristus led vel Døden efter Kjødets, men blev levendegjort efter Vandens, i hvilken han og gik bort og prædikede for Mændene, som vare i Forvaring.

Matth. 24, 14. Dette Riges Evangelium skal prædiktes i den ganske Verden til et Vidnesbyrd for alle Folk, og da skal Enden komme.

Nu, da Kristus sidder ved Guds høire Haand, lader han i sin Kirke Evangeliet forkynde paa Jorden. Og for dem, som ikke kunde saae det at høre her, forkyndes det i de Dødes Rige. Saaledes bliver intet Menneske stillet for Christi Domstol, udenat han først har hørt Kaldet til Frelse.

2. Christi ypperstepræstelige Gjerning.

§ 42.

Hvori bestaaer Christi ypperstepræstelige Gjerning?

Hebr. 7, 26, 27. Saadan en Ypperstepræst sømmede os, som er hellig, uden Skyld, ubesmittet, adskilt fra Syndere og ophøiet over Himlene; som ikke dagligen har forhadent, som de andre Ypperstepræster, at frembære Offer først for egne Synder, derefter for Folkets; thi dette gjorde han een Gang for alle, da han offrede sig selv.

1 Joh. 2, 1. Derfom Noget synder, have vi en Talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, den Retsfærdige.

Christi ypperstepræstelige Gjerning bestaaer deri: 1) at han offrede sig selv for vore Synder; saaledes er han baade Ypperstepræsten og Offeret. 2) at han gaaer i Forbøn for os; saaledes er han, som Ypperstepræst, vor Talsmand.

§ 43.

Hvori bestaaer Christi Offer?

Joh. 1, 29. Se det Guds Lam, som bærer Verdens Synd.

Es. 53, 5: anført § 33 Side 25.

Rom. 3, 23—25. Alle have jo syndet, og dem fattes Næde for Gud. Og de blive retsfærdiggjorte uforkyldt af hans Naade ved den Forsløsning, som er i Kristus Jesus, hvilken Gud har fremstillet til en Forsoning formedelst Troen paa hans Blod.

Joh. 10, 18. Ingen tager mit Liv fra mig, men jeg sætter det til af mig selv. Jeg har Magt at sætte det til og har Magt at tage det igjen. Dette Bud annammede jeg af min Fader.

Christi Offer bestaaer deri, at han, det hellige Gudsmenneske, tager alle vore Synder paa sig, bærer Guds

Brede, lider Straffen i vort Sted og befrier os fra Synden, Døden og Djævelen. Saaledes er han baade vor Forsøner og vor Forløser. Dette Kjærlighedens Offer bragte han baade efter Gud Faders Villie og af egen frie Villie.

Ann. 1. Hede Christi Liv her i Verden var en Lidelse (se § 36 Ann.) og derfor ogsaa et Offer, han bragte for vor Skyld; men Sonofferet for den ganste Verdens Synd blev han dog først, da han paa Korset udøste sit Blod.

Ann. 2. For Israels Folk vare mangeslags Offere anordnede af Gud. Disse skulde bestaa af minde Folket om deres Synder og befæste Troen paa den forjættede Frelser. Forbilledet paa Christi Offer var navnlig det store Forsoningsoffer. Dette frembares hvert Aar af Hypperstepræsten, først for hans egne Synder og derpaa for hele Folkets Synd. Den Dug, som slagtedes, og hvis Blod Hypperstepræsten bestænkede Naadestolen med til Syndernes Forladelse, var Forbilledet paa Forsoningen ved Kristus. Den Dug, paa hvis Hoved Hypperstepræsten lagde al Folkets Synd, og som da blev ført ud i Ørten for at bære Synden bort, var Forbilledet paa Forløsningen ved Kristus. — Ved det ene fuldgyltige Offer, som Guds Søn bragte, ere alle de forbilledlige Offere affaaftede.

§ 44.

Gjentages Christi Offer?

Hebr. 7, 26. 27: anført § 42 Side 31.

Joh. 10, 28. Jeg giver dem et evigt Liv, og de skulle ingenlunde fortabes, og Ingen skal rive dem af min Haand.

Christi Offer gjentages ikke; men dog vedbliver han at være Hypperstepræsten nu, han sidder ved Faderens høire Haand. Han giver os nemlig Liv af sit Liv, og han føler Kjærlighedens Smerte over alle vantro Syndere.

§ 45.

Kommer Christi Offer Alle til Gode?

Joh. 3, 36: anført § 24 Side 18.

Lit. 2, 14. Christus gav sig selv for os, at han maatte forløse os fra al Uretfærdighed og

rense sig selv et Liendomsfolk, nidkjært til gode Gjærninger.

Christi Offer kommer kun dem til Gode, som troe paa ham. Men vi kunne ikke i Troen fortroe os til vore Synders Forladelse, naar ikke Christi Kjærligheds-offer bryder Syndens Magt i vore Hjerter.

§ 46.

Hvori bestaaer Christi Forbøn?

Luk. 23, 34. Jesus sagde: Fader, forlad dem; thi de vide ikke, hvad de gjøre.

Hebr. 7, 25. Han kan fuldkommeligen gjøre dem salige, som komme til Gud formedelst ham, efterdi han lever altid til at træde frem for dem.

Christi Forbøn bestaaer i, at han beder for os hos Faderen. Han beder om, at hans Offer maa komme os til Gode. — Han bad for os i sit Kjæds Dage, han beder endnu idag for os ved Guds høire Haand.

3. Christi kongelige Gjærning.

§ 47.

Hvori bestaaer Christi kongelige Gjærning?

Luk. 1, 32. 33. Han skal blive stor og kaldes den Høiestes Søn, og Gud Herren skal give ham Davids, hans Faders, Throne. Og han skal være Konge over Jakobs Huus evindeligt, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige.

Matth. 20, 28. Mennekkens Søn er ikke kommen at lade sig tjene, men at tjene og at give sit Liv til en Gjenløsning for Mange.

Joh. 8, 36. 37. Mit Rige er ikke af denne Verden. — Jeg er dertil født og dertil kommen til Verden, at jeg skal vidne om Sandheden. Hver den, som er af Sandheden, hører min Røst.

Christi kongelige Gjærning bestaaer deri, at han vinder Mennekkens Hjerter for sig og kjenker dem sin Naade;

og at han styrer og bevarer sit Rige, som er hans Menighed. I sin Fornedrelse var Kristus Konge i en Tjeners Stikfelse. Efter Opstandelsen er han Konge i Herlighed. Christi Rige bliver i al Evighed.

Anm. Forbilledet paa Christi kongelige Embede var Kongedømmet i Israël.

§ 48.

Hvorfor opstod Kristus fra de Døde?

Rom. 1, 4. Han blev krafteligen beviist at være Guds Søn efter Hellighedens Aand ved Opstandelsen fra de Døde.

1 Cor. 15, 17. Dersom Kristus ikke er opstanden, da er Eders Tro forfængelig; saa ere I endnu i Eders Synder.

1 Cor. 15, 55. 57. Død, hvor er din Braad? Selvede, hvor er din Seier? — Gud være Tak, som giver os Seier formedelt vor Herre Jesus Kristus.

Joh. 11, 25. Jeg er Opstandelsen og Livet; Hv, som troer paa mig, om han end daer, skal han dog leve.

Christus opstod fra de Døde, fordi Døden ikke kunde beholde ham, den Guds Hellige. Hans Opstandelse beviser, at han er Guds Søn, at han er Alverdens Frelser og at han har seiret over Synden, Døden og Djævelen. Den Opstandne lever i sin Menighed som dens Hoved og Konge. Fordi Kristus er opstanden, skulle ogsaa vi opstaae.

§ 49.

Hvorfor opsoer Kristus til Himlen?

Joh. 16, 7. Det er Eder gavnligt, at jeg gaaer bort; thi, gaaer jeg ikke bort, skal Talsmanden ikke komme til Eder; men, gaaer jeg bort, saa vil jeg sende ham til Eder.

Joh. 16, 28. Jeg udgik fra Faderen og kom

til Verden; jeg forlader Verden igjen og gaaer til Faderen.

Christus opsoer til Himlen, forat han kunde sende sin Helligaand, der skulde give Menneskene Troen paa hans Frelsernavn. — Ved sin Himmelfart indgik han til Herlighed hos sin Fader.

§ 50.

Hvad vil det sige, at Kristus sidder ved Guds høire Haand?

1 Cor. 15, 25. Han bør det at regjere, indtil han saaer lagt alle Fjender under sine Fædder.

Matth. 18, 20. Hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.

At Kristus sidder ved Guds høire Haand vil sige, at Faderen har givet ham al Magt i Himlen og paa Jorden. Saaledes fortsætter han sin kongelige Gjærning og er med Sine alle Dage til Verdens Ende.

§ 51.

Hvorledes afslutter Kristus sin kongelige Gjærning?

Matth. 25, 31—34. 41. Men, naar Menneskens Søn kommer i sin Herlighed, og alle hellige Engle med ham, da skal han sidde paa sin Herligheds Throne. Og alle Skolelag skulle forsamles for ham, og han skal stille dem fra hverandre, ligesom en Syrde stiller Saarene fra Bukkene. Og han skal stille Saarene ved sin høire Side, men Bukkene ved den venstre. Da skal Kongen sige til dem ved hans høire Side: Kommer hid, min Faders Velsignede! Arver det Rige, som Eder er beredt, fra Verdens Grundvold blev lagt. Da skal han og sige til dem ved den venstre Side: gaaer bort fra mig, I Forbandede, i den evige Ild, som er beredt Djævelen og hans Engle.

Christus afslutter sin kongelige Gjærning derved, at han kommer igjen til Jorden ved Dagens Ende for at

dømme Levende og Døde. Han kommer da, ikke i Ring-
hed, men i Herlighed; han gjør ved sin Dom den evige
Adskillelse mellem Frelste og Fortabte. Men Dagen, naar
Herren kommer, veed Ingen.

Fjerde Afsnit.

Den Helligaand.

1. Den Helligaands Person.

§ 52.

Hvem er den Helligaand?

1 Cor. 2, 10, 11. Anden randsager alle Ting, ogsaa Guds Dybheder. Svillet Menneſke veed det, der er i Menneſket, uden Menneſkets And, som er i ham? Saa veed og Ingen det, som er i Gud, uden Guds And.

Ap. G. 2, 17. Og det ſkal ſtee i de ſidſte Dage, ſiger Gud, da vil jeg udgyde af min And over alt Kjød (Joel 3, 1).

Ap. G. 2, 38, 39. Peter ſvarede dem: omvend Eder, og hver af Eder laide ſig døbe i Jeſu Chriſti Navn til Syndernes Forladelse, og I ſkulle faae den Helligaands Gave. Thi Eder og Eders Børn hører Forjættelſen til og alle dem, ſom ere langt borte, hvilkeſomhelſt Herren vor Gud vil kalde dertil.

Den Helligaand er den tredie Perſon i Treenigheden, fra Evighed af ſet med Faderen og Sønnen. Han udgaer fra Faderen og ſendes af Sønnen. Derfor kaldes han baade Guds And og Chriſti And.

Ann. Forbi den Helligaand er ſand Gud fra Evighed af,

aabenbarede han ſig og i den gamle Pagt (ſe § 9 Ann.). Men i den gamle Pagt kom Guds Ord ved ham kun til Herrens enkelte Udvalgte. I den nye Pagt derimod udgydes Anden over Alle; thi Enhver faaer i ſin Daab den Helligaands Gave.

§ 53.

Hvorledes virker den Helligaand?

Joh. 16, 13. Naar han, den Sandheds And kommer, ſkal han veilede Eder til al Sandhed; thi han ſkal ikke tale af ſig ſelv; men, hvadſomhelſt han hører, ſkal han tale, og de tilkommende Ting ſkal han forkynde Eder.

Den Helligaand aabenbarer ſig i og følger med Guds Ord, og gennem dette gjør han al ſin Gjerning. Derfor kaldes han og Talemanden: han taler Guds Sag hos Menneſket. Han kaldes og Sandheds And; thi han vidner gennem Ordet om Chriſtus, ſom er Sandheden.

2. Den Helligaands Gjerning.

§ 54.

Hvad er den Helligaands Gjerning?

1 Cor. 12, 3: anført § 10 Side 7.

Joh. 16, 14. Anden ſkal herliggjøre mig; thi han ſkal tage af Mit og forkynde Eder.

Det er den Helligaands Gjerning at gjøre den ſaldne Menneſkeſlægts dealagtig i den Frelſe, ſom Chriſtus har forhvervet os. Derfor ſtiftede Anden Kirken. Igjennem Kirken fører han os til Chriſtus, idet han der begynder, fremmer og bevarer Troens Liv i det enkelte Menneſkes Hjerte. Den Gjerning, Anden ſaaledes her har begyndt baade i Kirken og i det enkelte Menneſke, ſulde ender han paa den yderſte Dag.

A. Andens Gjerning i Kirken.

§ 55.

Hvad forſtaaer vi ved Kirken?

Ap. G. 2, 41, 42, 44. De, ſom nu gjerne an-

nammede Peters Ord, bleve døbte; og der vandedes samme Dag henved tretusinde Sjæle. Men de holdt sig varagtige til Apostlernes Underviisning og Samfundet og Brødets Brydelse og Bønnerne. Men alle de Troende holdt sig tilsammen.

1 Cor. 3, 9. I ere Guds Ager, Guds Bygning.

Eph. 5, 23. Kristus er Menighedens Hoved, og han er sit Legems Saliggjører.

Joh. 15, 5. Jeg er Vintræet, I ere Grenene. Hvo, som bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen Frugt; thi uden mig kunne I slet Intet gjøre.

Kirken, vi troe paa, er de troende Menneskers Samfund, som Alle tilsammen og hver for sig ere forenede med Kristus ved Naademidlerne, og som saaledes tillige ere forenede med hverandre i indbyrdes Kjærlighed. — Pinsefesten er Kirkens Stiftelsesdag. Gjennem Kirken er Adgangen til Guds Rige aabnet for alle Folkeslag.

Anm. Naademidlerne ere: Daaben, Guds Ord, Bønnen og Naderen.

§ 56.

Hvorfor kalde vi Kirken een, hellig og almindelig?

Eph. 4, 3—6. Besitter Ider paa at bevare Aandens Eenhed i Fredens Baand: eet Legeme og een Aand, ligesom I og ere kaldede til eet Saab i Eders Kald; een Herre, een Tro, een Daab; een Gud og Alles Fader; som er over Alle og ved Alle og i Ider Alle.

Eph. 5, 25—27. Kristus elskede Menigheden og hengav sig selv for den; paa det han kunde hellige den, og han rensede den formedelst Vandbadet ved Ordet, at han maatte fremstille sig den, en herlig Menighed, som ikke har Plet eller Rynke

eller noget Deslige, men at den maatte være hellig og ustraffelig.

1 Tim. 2, 4: anført § 12 Side 11.

Det er kun een Christi Kirke; thi der er kun een Kristus. Kirken er hellig, fordi Kristus er hellig, og Menigheden er forenet med ham i den Helligaand. Kirken er almindelig, fordi Kristus er død for den ganske Verdens Synd, og Gud Fader vil, at Alle skulle blive frelste ved ham.

Anm. 1. Ved Daaben optages vi i den hellige, almindelige Kirke; men kun de Døbte, som ere troende, høre ogsaa til de Helliges Samfund. De Døbte, som ere vantroe, ere kun Christne af Navn (se § 3).

Anm. 2. I Christi Kirke, som vi see den her paa Jorden, findes Troende og Vantroer mellem hinanden. (Eignelsen om Klitten blandt Hveden og om Bobdet Matth. 13). Den er endvidere deelt i mange større og mindre Afdelinger; megen Skrøbelighed hænger bestandigt ved de Troende; og endeligt er der endnu mange flere Hædninger end Christne i Verden. Men alligevel holde vi fast ved Troen paa den hellige, almindelige Kirke. Det er denne Tro, der skal styrke Guds Børn over den hele Jord til at forbrage hverandre i Kjærlighed, til at søe Kirketugt i Kjærligheds Aand og til at understøtte Missionen ved Gaver og Forbøn.

Anm. 3. De større Kirkeafdelinger ere Papestirken, den greske, den lutheriske og den reformerte Kirke. I hver af disse findes igjen en Mængde forskellige Sætter.

§ 57.

Hvorledes er Kirkens Tilstand her i Verden?

Joh. 16; 33. I Verden skulle I have Trængsel; men værer frimodige, jeg har overvundet Verden.

Matth. 28, 20. Se, jeg er med Ider alle Dage indtil Verdens Ende.

I denne Verden er Kirken stridende. Den maa stride med Djævelen; der forblinder de vantroe Menneskers Sind og ved dem forfølger Christi Kirke; den maa ogsaa stride med Synden, i de Troendes Hjerter. Men Kirken bærer Seieren i sig, fordi den aldrig er forladt

af Kristus, som har seiret. Gjennem Striden fører han sin Kirke til Seier ved Dagens Ende.

§ 58.

Hvorledes gjør den Helligaand sin Gjerning i Kirken?

Ap. G. 2, 41. 42. 44: anført § 55 Side 37.

I Kirken gjør den Helligaand sin Gjerning ved Raademidlerne 3: de Midler, hvorved Guds Raade skjenkes os. I Daaben skabes det nye Liv, Troeslivet, i Menneſtets Hjerte. Troeslivet vækkes og bringes til at udfolde sig og voge ved den Næring, som er i Guds Ord. Det drager Vand i Bønnen, det næres og fornyes i Raadveren.

Ann. Daaben og Raadveren kaldes Sakramenter.

§ 59.

Hvad er et Sakrament?

Et Sakrament er en hellig Handling, som er indstiftet af Kristus, og hvor han selv under et synligt Tegn meddeler os en usynlig Raadegave.

Ann. 1. I Ordet taler Kristus til Alle; i Sakramentet taler han til og handler han med det enkelte Menneſte. — I Ordet og Bønnen er Kristus kun forenet med os gennem den Helligaand; i Sakramentet er han selv personlig tilstede og virker i os. Daaben, hvor Livet skabes, maa ikke gjentages; derimod gjentages Ryddelsen af Raadveren; thi der næres Livet.

Ann. 2. Sakramenterne forvaltes i Reglen af Præsterne, kun i Nødsfald af Lægløst.

Raademidlerne.

1. Daaben.

§ 60.

Hvorledes har Kristus indstiftet Daaben?

Matth. 28, 18—20: anført § 1 Side 3.

Daaben er efter Christi Indstiftelse ikke Band alene, men den er Bandet, indsluttet i Guds Befaling og forbundet med Guds Ord. — Det synlige Tegn i Daaben

er Vand; den, som døbes, bliver enten neddyppet i Vandet eller overøst med det. — Det Guds Ord, som gjør Bandet til en Daab, er dette: jeg døber dig i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Kristus er den, som døber; Præsten er kun hans Raadfab. Den usynlige Raadegave, som meddeles, er denne, at vi blive døbt i den treenige Guds Navn.

§ 61.

Hvad er det at døbes i den treenige Guds Navn?

Lit. 3, 5—7. Ikke for de Retfærdigheds Gjeringers Skyld, som vi havde gjort, men efter sin Barmhertighed frelste Gud os ved Igjensfødelsens Bad og Fornyetelsen i den Helligaand, hvilken han har rigeligen udøst over os ved Jesus Kristus, vor Frelser, at vi, retfærdiggjorte ved hans Raade, skulle efter Haabet vende Arvinger til det evige Liv.

1 Pet. 3, 21. Daaben er ikke Renselse fra Kjødets Ureenhed, men en god Samvittigheds Pagt med Gud ved Jesu Christi Opstandelse.

At døbes i den treenige Guds Navn er at optages i Livsafsund med den treenige Gud. Dette sker der ved, at vi, som ere sødte i Synd, i Daaben sødes paa ny ved den Helligaand. Ved Vanden skaber Kristus Troens det nye Liv i vore Hjerter, at vi kunne være og blive Gud Faders Børn. Saaledes er Daaben i Get og Alt en Raadepagt. Af sin Barmhertighed giver Gud os der for Christi Skyld baade Syndernes Forladelse, Frelse fra Døden og Djævelen og den evige Salighed, ligesom han ogsaa der skjenker os den Helligaand.

Ann. Vor Daabspagt er denne:

Jeg forlader Djævelen og alle hans Gjeringer og alt hans Væsen.

Jeg troer paa Gud Fader og paa Jesus Kristus og paa den Helligaand (efter Kirkens apostoliske Troesbekjendelse, anført § 13 Side 11 og 12.

§ 62.

Bliver Daaben til Frelse for alle Døbte?

Marc. 16, 16: anført § 2 Side 3.

Joh. 3, 36: anført § 24 Side 18.

Rom. 6, 4. Vi ere begravne med Kristus ved Daaben til Døden, paadet at, ligesom Kristus er opreist fra de Døde ved Faderens Serlighed, saa skulle og vi vandre i et nyt Levnet.

Daaben bliver kun til Frelse for dem, som ved Aandens Naade blive troende Menneſter. Uden Tro gavner Daaben ikke, men den bliver meget mere til Dom for hver den, som ikke vil troe. Derfor skal Barnet tidligt høre om sin Daabnaade, om sin Gud og Frelser og lære at tale med ham i Bønner, at det kan leve i sin Daabspagt. Det døbte og troende Menneſte er gjensødt.

Ann. Det er Daabens Naade, at Troen i en senere Alder kan vækkes til Live ved Guds Aand og Guds Ord i det Menneſte, der blev døbt som Barn, men vorede op i Bantro (Lignelsen om den fortabte Søn. Luk. 15).

§ 63.

Døber Kirken kun smaa Børn?

Ap. G. 2, 37. Men, der de det hørte, gif det dem gjennem Hjertet, og de sagde til Peter og de andre Apostler: Mand, Brodre! Hvad skulle vi gjøre?

Ap. G. 2, 38. 39: anført § 52 Side 36.

Marc. 10, 14. Lader de smaa Børn komme til mig og formener dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til.

Joh. 3, 5. Uden Vogen bliver født af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige.

Kirken døber smaa Børn i Menigheden. Men, hvor der, som i Apostlernes Dage, først skal grundlægges en Menighed, begynder Kirken med at prædike Evangeliet ved sine Missionærer. De, som da ved Ordets Hørelse vækkes til at begjære Daaben, blive døbte. Naar saaledes en

Menighed er stiftet, blive ogsaa Børnene i den døbte. Alligevel er det en særlig Naade, der bevises os, som blev døbte i vor spæde Barndom; men denne særlige Naade medfører ogsaa et saameget større Ansvar.

Ann. 1. Omstikkerellen, Pagtens Tegn i Israæl, skulde stee 8 Dage efter Barnets Fødsel. Den nævnes Col. 2, 11. 12. som Forbillede paa Daaben i den nye Pagt.

Ann. 2. Confirmationen, som indførtes i Danmark 1736, er en hellig Handling. Ved denne gives der dem, der ere døbte som Børn og dernæst oplærte i den kristelige Børnelærdom, Heilighed til at bekjenne deres Tro og bekræfte deres Daabspagt.

2. Guds Ord.

§ 64.

Hvad forstaaes ved Guds Ord?

Hebr. 1, 1. Efterat Gud, fordum havde talet mange Gange og paa mange Maader til Fædrene ved Propheterne, saa har han i disse sidste Dage talet til os ved Sønnen.

Joh. 1, 1: anført § 31 Side 23.

2 Tim. 3, 15—17. Du kjender fra Barndommen af den hellige Skrift, som kan gjøre dig vilis til Salighed ved Troen paa Kristus Jesus. Den ganske Skrift er indblæst af Gud og nyttig til Lærdom, til Overbeviisning, til Rettelse, til Opbyggelse i Retfærdighed, at det Gudsmenneſte maa vorde fuldkomment, dygtiggjort til al god Gjærning.

Guds Ord er, hvad Gud talde til vor Frelse. Gud talde ved Propheterne, ved sin egen Søn, som selv var Ordet fra Evighed af, og ved hans Apostler og Disciple. Dette talte Guds Ord er ved Aandens særegne Gjærning blevet nedskrevet i den hellige Skrift (Bibelen). Saaledes er det blevet overgivet Menigheden og bevaret reent og usforfalsket til de seneste Slægter. Guds Ord er baade Lov og Evangelium.

Ann. 1. Om det Guds Ord, som Christus bestandigt taler i sin Menighed se § 60 og 71.

Ann. 2. Naar Kristus prædikes ud af et troende Hjerte, kan Prædikenen ogsaa kaldes Guds Ord.

Ann. 3. Det er Anden, som gjør Ordet levende; og kun derved bliver det at høre eller læse Guds Ord til Betsignelse for os. (Egnelsen om Sæbemanden Matth. 13.)

Ann. 4. Bibelen deles i det gamle og det nye Testamente (Pagt). Hiint er skrevet af Propheterne før Kristus; dette er skrevet af Herrens Apostler og Disciple.

§ 65.

Hvad er Loven?

Matth. 22, 37—40. Du skal elske Herren din Gud i dit ganske Hjerte og i din ganske Sjæl og i dit ganske Sind. Dette er det første og store Bud. Men det andet er ligesom dette: du skal elske din Næste, som dig selv. Af disse to Bud hænger al Loven og Propheterne.

Gal. 3, 10, 12. Forbandet hver den, som ikke bliver ved i alle de Ting, som ere skrevne i Lovens Bog, at han gjør dem. — Det Menneſke, som gjør disse Ting, skal derved leve.

Jak. 2, 10. Hvo, som holder den ganske Lov, men støder an imod eet Bud, er bleven skyldig i alle.

Gal. 3, 24. Loven er vorden vor Tugtemester til Kristus, at vi skulde blive retfærdiggjorte af Troen.

Loven lærer os, hvad den hellige Gud kræver af os. Den lover dem Betsignelse, som opfyldte den; den lyser Forbandelse over dem, som forsynde sig endog mod dens mindste Bud. Fordi vi Menneſter ere fødte i Synd, kunne vi ikke opfylde Guds Lov; og derfor kommer ved Loven Syndernes Erkjendelse.

Ann. De 10 Bud ere en Udsættelse i det Enkelte af de 2 Bud om at elske Gud af ganske Hjerte og Næsten som sig selv.

§ 66.

Hvad er Evangeliet?

Joh. 3, 16: anført § 37 Side 28.

1 Cor. 15, 1. 3—5. Jeg minder Eder, Brødre, om det Evangelium, som jeg forkyndte Eder: at Kristus døde for vore Synder, efter Skrifterne, og at han blev begravet, og at han opstod den tredie Dag, efter Skrifterne.

Evangeliet forkynder, hvad Gud i sin Kjærlighed har gjort for at frelse os Syndere, som vare under Lovens Forbandelse; det tilsiſger os Syndsforladelse og Naade ved Troen paa Jesus Kristus.

Ann. Evangeliet i det gamle Testamente kaldes Forjættelsen. Denne begynder strax efter Syndesalbet og er saaledes ældre end Loven.

§ 67.

Er Loven for Guds Børn?

Matth. 5, 17. Mener ikke, at jeg er kommen for at opløse Loven og Propheterne; jeg er ikke kommen at opløse, men at fuldkomme.

Rom. 13, 8—10. Bliver Ingen Noget skyldig uden dette at elske hverandre; thi hvo, som elsker den Anden, har opfyldt Loven. Thi det: du skal ikke bedrive Zoer, du skal ikke ihjelslaae, du skal ikke stjæle, du skal ikke bære falskt Vidnesbyrd, du skal ikke begjære, og om der er noget andet Bud, — det besattes som i en Zovesum i dette Ord: du skal elske din Næste som dig selv. Kjærligheden gjør Næsten ikke Ondt; derfor er Kjærligheden Lovens Sylde.

Guds Børn ere ikke under Lovens Forbandelse; Kristus har fritjæbt dem. Men de ville gjerne i Eet og Alt gjøre det, som Loven byder, og stræbe derfor i Kjærlighed at bandre Kristus efter, han, som alene har opfyldt Loven.

Ann. Forbi Synden bestandigt hænger ved os Menneſter, trænge ogſaa Guds Børn hver Dag til Lovens Tugt.

3. Bønnen.

§ 68.

Hvad er det at bede?

Mt. 91, 15. Jan ſkal paakalde mig, og jeg vil ſvare ham! — ſiger Herren.

Matth. 7, 7. Bedet, ſaa ſkal Eder gives; ſøger, ſaa ſtulle I finde; banker, ſaa ſkal Eder oplades.

Phil. 4, 6. Været ikke bekymrede for Noget; men i alle Ting lader Eders Begjæringer fremføres for Gud i Paakaldetſe og Bøn med Takſiggeſe.

1 Tim. 2, 1—2. Jeg formaner forſt for alle Ting, at der gjøres ydmygelige Begjæringer, Bønner, Forbønner, Takſiggeſer for alle Menneſter, for Konger og alle dem, ſom ere i Høiſhed, at vi maae leve et roligt og ſtille Levnet i al Gudfrygtighed og Ærbarehed.

Matth. 6, 6. Naar du beder, gaſ ind i dit Kammer og luk din Dør og bed til din Sader i Løndom. Og din Sader, ſom ſeer i Løndom, ſkal betale dig aabenbare.

Matth. 6, 7—8. Naar I bede, ſtulle I ikke bruge overflødige Ord, ſom Hedningerne; thi de mene, at de blive hønhørte for deres mange Ord. Eders Sader veed, hvad I have behov, førend I bede ham.

1 Theſſ. 5, 17. Bedet uden Afſtadelſe.

At bede er at ſamtale med Gud. I Bønnen ſamlet Menneſket ſit Sind fra al Udſpredetſe og taler til Gud enten ſtulle i ſit Hjerte eller med hødelige Ord for at love og priſe eller takke ham, for at bede ham om Noget eller beſjende Noget for ham. Og Gud ſvarer, naar han modtager Bønnen med Velbehag og opfylder den. At

bede dagligt og ofte er en Hjertets Trang for de Menneſter, ſom leve i Samsund med Gud, og Bønnen fornyer og levendegjør Samsundet. Det vær os altid at bede; men for vor Skrøbeligheds Skyld er det godt ogſaa at bede til beſtemte Tider. Al vor Bøn ſkal være i Jeſu Navn.

§ 69.

Hvad er det at bede, i Jeſu Navn?

Eph. 3, 12. I Christus Jeſus have vi Frimødighed og Udgang med Tillid ved Troen paa ham.

Jak. 1, 6. Den, ſom beder, han bede i Troen, Intet tvivlende.

Matth. 26, 39. Min Sader, er det muligt, da gaae denne Kalk fra mig! Dog, ikke ſom jeg vil, men ſom du vil.

Joh. 16, 23. Sandelig, ſandelig ſiger jeg Eder, at, hvadſomhelſt I bede Saderen om i mit Navn, ſkal han give Eder.

Jak. 4, 3. I bede og ſaae ikke, fordi I bede ilde, at I kunne fortære det i Eders Vellyſter.

At bede i Jeſu Navn er at bede i Ydmygheit, ſaaledes at jeg ganſke opgiver at blive hønhørt for min egen Skyld; dernæſt at bede med Tillid, i Troen paa, at jeg for Jeſu Skyld er et Guds Barn, og at Jeſus beder for mig; og endeligt at bede, ſom Jeſus bad, ſaaat jeg i Alt giver mig hen i Gud Faders Villie. Derfor bliver Bønnen i Jeſu Navn altid opfyldt.

§ 70.

Har Jeſus ſelv lært os at bede?

Luk. 11, 1. En af Jeſu Disciple ſagde til ham: Herre, lær os at bede, ſom Johannes og lærte ſine Disciple. Da ſagde han til dem: naar I bede, da ſiger: Sader vor, du, ſom er i Himlen! Selliget vorde dit Navn! Tilkomme dit Rige!

Skæe din Villie, som i Himlen, saaledes og paa Jorden! Giv os idag vort daglige Brød! Og forlad os vor Skyld, som og vi forlade vore Skyldnere! Led os ikke ubi Fristelse! Men frels os fra det Onde! Thi Riget er dit, Magten og Eren i Evighed. Amen!

Jesús har lært os at bede vort „Fadervor“, og kun i Jesu Navn kunne vi bede denne Bøn. I „Fadervor“ er indesluttet Alt, hvad et Guds Barn har at bede om. Guds hellige Navn, hans salige Rige og faderlige Villie er det Første, vi skulle indeslutte i vor Bøn for os selv og alle Menneſter paa Jorden. Dernæst bede vi om det, vi hver Dag i dette Liv trænge til at faae af Gud, dagligt Brød og vore Synders Forladelse. Fordi dette Liv er fuldt af Fristelser og Farer, bede vi endeligt om Kraft til at seire i Fristelsen og Frelse fra alt Ondt. Idet vi sige „Amen!“, udtale vi, at vi ere visse paa, at den himmelske Fader hører og bønhører denne Bøn.

4. Nadveren.

§ 71.

Hvorledes har Christus indstiftet Nadveren?

Matth. 26, 26. Marc. 14, 22. Luk. 22, 19. 1 Cor. 11, 23. Vor Herre Jesus Kristus i den Nat, da han blev forraadt, tog han Brødet, talkede og brød det, gav sine Disciple og sagde: tager dette hen og æder det! Det er mit Legeme som gives for Eder. Dette gjører til min Thukommelse! Ligesaa tog han og Kalken efter Aftensmaaltid, talkede, gav dem og sagde: drikker Alle deraf! Denne er det nye Testaments Kalk i mit Blod, som udgydes for Eder til Syndernes Forladelse. Dette gjører, saastefom I det drikke, til min Thukommelse.

Nadveren er vor Herres, Jesu Christi sande Legeme og

Blod under Brød og Viin at ædes og drikkes af os Christne, indsat af Christus selv. — Det synlige Tegni i Nadveren er Brød og Viin. Det Guds Ord, som gjør Brødet og Vinen til Herrens Nadvere, er det, som Kristus sagde, da han indstiftede Nadveren, og som han ved hver Nadvere atter udfiger ved Præstens Mund. Den usynlige Naadegabe, som gives i Nadveren, er det, som Indstiftelsesordene lyde paa.

Anm. Pavekirken lærer, at Brødet og Vinen forvandles til Christi Legeme og Blod. Den reformerte Kirke lærer, at Brødet og Vinen kun betyder Christi Legeme og Blod. Men den lutheriske Kirke fastholder, at i, med og under Brødet og Vinen, som ædes og drikkes, er Christi Legeme og Blod.

§ 72.

Hvad skæntes os i Nadveren?

Se Indstiftelsesordene: anførte § 71 Side 48.

1 Cor. 11, 26. Saastefom I æde dette Brød og drikke denne Kalk, forkynder Herrens Død, indtil han kommer.

Joh. 6, 54, 55. Hvo, som æder mit Kjød og drikker mit Blod, har et evigt Liv, og jeg skal opreise ham paa den yderste Dag. Thi mit Kjød er sandelig Mad, og mit Blod er sandelig Drikke.

1 Cor. 10, 17. Let Brød; eet Legeme ere vi mange; thi vi ere Alle deelagtige i det ene Brød.

I Nadveren er der efter Herrens egne Ord skæntet os — først et Thukommelsemaaltid, hvortil vi samles for at mindes om Alt, hvad vor Frelser har gjort og lidt for os, — dernæst et Naademaaltid; thi, som det hedder „givet for Eder“, „udgydt for Eder til Syndernes Forladelse“ er Brødet og Vinen os et Pant paa Guds Naade i Kristus, — endelig et Kjærlighedsmaaltid; thi der fornyes og styrkes vort Livsſamsfund med Kristus, og i ham forenes vi og i indbyrdes Kjærlighed.

Ann. 1. Paasteaaltidet i den gamle Pagt er Forbilledet paa Nadveren. 1 Cor. 5, 7.

Ann. 2. Der er kun een Christus, og derfor er der og kun eet Nadverbord, om det end dæktes paa mange forskellige Steeder.

§ 73.

Hvorledes berede vi os til Nadverens Nydelse?

1 Cor. 11, 28. 29. Hvert Menneſke prøve ſig ſelv, og ſaaledes æde han af Brødet og drikke af Kalken. Thi hvo, ſom æder og drikker uvar- deligen, æder og drikker ſig ſelv til Død, idet han ikke gjør Forſkjel paa Herrens Legeme.

Jaf. 5, 15. Bekjender Overtrædelſerne for hver- andre.

Vi berede os til Nadverens Nydelse ved at prøve vore Hjertter. Det Menneſke er ret prøvet og derfor og en værdig Nadvergæſt, ſom i ydmyg Bedrøvelſe over ſig ſelv bekjender ſin Synd for Gud og fuldt og faſt troer paa det Ord, Chriſtus taler til ham i Säkramen- tet. Men Nadveren bliver til Død og Forbandeſe for hver den, ſom æder og drikker uden Anger og uden Tro.

Ann. Skriftemaalet er en Forberedelse til at nyde Nadveren værdeligen. I Skriftemaalet aflægger Menigheden ſin Syndsbe- kjendelse i Troen paa Guds Naade i Chriſtus, og Herren til- ſiger gjennem det kirkelige Embede det angerfulde og troende Hjerte Syndernes Forladdeſe.

§ 74.

Hvem har indſiſtet det kirkelige Embede?

Eph. 4, 11. 12. Jeſus beſtillde Nogle til Apoftrer, Nogle til Evangeliftr, Nogle til Lyr- der og Lærere, til de Helliges fuldkomne Bere- delſe, til Embedets Forvaltning, til Chriſti Lege- mes Opbyggelse.

Chriſtus har ſelv indſiſtet det kirkelige Embede. Ind- viſen til dette ſkeer ved Ordinationen under Bøn og

Haandspaalæggeſe. Det er Præſtens Gjerning at for- kynde Ordet, forvalte Säkramenterne og drage Omſorg for de enkelte Sjæle.

Ann. Apoftrerne vare ſærligt udvalgte af Herren ſelv; derfor ophørte Apoſtelembedet med den ſidſte Apoſtels Død; men det kirkelige Embede vedbliver.

§ 75.

Hvorledes er Gudstjenesten ordnet?

Ap. G. 2, 46. Hver Dag vare de Troende var- agtigen og ſamdrægteligen i Templet, og i Juſene brøde de Brødet og nåde Maaltidet med Sryd og i Hjertets Lænsfoldighed.

Col. 3, 16. Lader Chriſti Ord hœe rigeligen iblandt Lder i al Viisdom, ſaa I lære og paa- minde hverandre med Pſalmer og Lovſange og aandelige Viſer, idet I ſynge yndeligen i Lders Hjertter for Herren.

1 Cor. 14, 26. Alt ſkee til Opbyggelse!

Gudstjenesten beſtaaer af Bøn, Palmefang, Ordets Forkynddeſe og Säkramenternes Forvaltning. Den hol- des i dertil indviede Kirkehuſe. Dagen, paa hvilken de Chriſtne holde ugentlig Gudstjeneste, er Søndagen, Chriſti Opſtanddeſesdag. De Chriſtelige Høitider ere Juul, Paafte og Pinteſe. De troende Chriſtne taſte den him- melſke Fader, at de paa de hellige Dage tør lade alt nſornødent Arbeide hvile, og de glæde ſig ved at ſamles i Jeſu Navn for at høre Guds Ord og opbygges af Herrens Naad. De vantroe Chriſtne gjøre ikke Forſkjel paa Helligt og Sægt.

Ann. Kirkeåret er Samslingen af alle Søn- og Feſtdage. Det begynder med første Søndag i Advent, ſom er Julens Be- reddeſteſtid.

B. Aandens Gjerning i det enkelte Menneske.

§ 76.

Hvad er Aandens Gjerning i det enkelte Menneske?

1 Cor. 12, 3: anført § 10 Side 7.

Gjennem Kirken og dens Raademedler fører den Helligaand det enkelte Menneske til at tro paa Jesus Kristus, at det kan blive saligt i ham. Aanden kalder os, oplyser os og helliggjør os i den rette eneste Tro.

Anm. Kaldelsen, Oplysningen og Helliggjørelsen kalder man Saliggjørelsens Orden.

I. Kaldelsen.

§ 77.

Hvorledes kalder den Helligaand?

Rom. 10, 14, 15: anført § 5 Side 5.

Luk. 14, 16—24. Lignelsen om den store Nadvere.

Bed Evangeliets Fortyndelse kalder Aanden ad os og indbyder os til at søge Frelsen i Kristus. Indbydelsen udgaar til Alle, og Aanden bliver ikke træt af at gentage den.

Anm. Ved sine Fjærelser kalder ogsaa Gud Fader Menneskene til Kristus (se § 28), og Mange blive først gennem megen Sorg og Nød bragte til at høre Guds Ord.

§ 78.

Hvad vil Aanden virke i Mennesket ved at kalde?

Ap. G. 2, 37: anført § 63 Side 42.

Hebr. 3, 7. Idag, naar I høre hans Røst, da forhårder ikke Eders Hjerter.

Matth. 22, 14. Mange ere kaldede, men Saa ere udvalgte.

Eph. 5, 14. Vaagn op du, som sover, og staa op fra de Døde, og Kristus skal lyse for dig.

Matth. 13, 3—9. Lignelsen om Sædemanden.

Aanden vil ved sit Kald bevirke, at Mennesket bliver

hjertegrebet o: Ordet, han hører, anbefaler sig saaledes til hans Samvittighed, at han hverken kan eller vil eller tør Andet end følge Kaldet; han begjærer da at høre Mere. Men et Menneske kan ogsaa forblive ligegyldigt, ja endog staae imod, naar han hører Aandens Kald. For hver Gang et Menneske saaledes er ulydigt mod Kaldet, bliver hans Hjerte mere umodtageligt for Ordets gode Sød.

Anm. 1. Til dem, der døbes som Børn, udgaar Aandens Kald saaledes strax i Livets Begyndelse; men Mange af disse lære slet ikke at kende dette beres himmelske Kald, fordi de ikke blive kristeligt opdraget. De ere som aandeligt døde, og først, naar Aandens Kald gennem Ordet senere henne i Livet begynder at gaar dem til Hjertet, blive de opvakte.

Anm. 2. Fordi Aanden ikke hører op med at kalde, saalænge vi leve her, er Livet her en Naadens Tid; det Menneske derfor, som tager sig selv af Dag, affiærer sin Naadens Tid.

Anm. 3. Guds Børn trænge hver Dag til at give Agt paa Faderens og Aandens Dragelser til Sønnen; thi Djævelen og Verden forsøge steds paa at drage dem fra Herren.

2. Oplysningen.

§ 79.

Hvorledes oplyser den Helligaand?

Joh. 16, 8—11. Naar Talsmanden kommer, skal han overbevise Verden om Synd og om Retfærdighed og om Dom. Om Synd, fordi de troe ikke paa mig; men om Retfærdighed, fordi jeg gaaer hen til min Fader, og I see mig ikke længere; men om Dom, fordi denne Verdens Syrste er dømt.

Dem, som agte paa Kaldet, oplyser den Helligaand ved Guds Ord, baade ved Loven og ved Evangeliet. Ved Loven oplyser han os baade om vor Synd og om Guds Brede, som er over os. Ved Evangeliet oplyser

han os om Guds forbarrende Naade i Jesus Christus (se § 65 og 66).

§ 80.

Spøad vil Aanden virke i Mennesket ved at oplyse?

2 Cor. 7, 10. Bedrøvelse efter Gud virker Omvendelse til Salighed, som ikke fortrydes; men Verdens Bedrøvelse virker Død.

Matth. 5, 4—6. Salige ere de, som sørge; thi de skulle hufvales. Salige ere de, som hungre og tørste efter Retfærdighed; thi de skulle mættes.

Hebr. 11, 1. Troen er en Bestandighed i det, som haabes, en fast Overbevisning om det, som ikke sees.

Gal. 2, 20: anført § 1 Side 3.

Luk. 15, 11. Lignelsen om den fortabte Søn.

Den Helligaand vil ved at oplyse os virke Omvendelse og Tro i vore Hjerter. Til Omvendelse hører, at Mennesket gaar i sig selv og ser sin Synd saaledes, at han angrer og beklænder den for Gud; i saadan oprigtig Bedrøvelse over sig selv fatter han da Affky for Synden, vender sig fra den og begjærer Naade og Frelse af Gud. Til Troen hører, at han forlader sig paa Ordet om Syndernes Forladelse for Christi Skyld og af hele sit Hjerte giver sig hen i Guds Naade. I Troen er det nye Liv, som begyndtes i Daaben, blevet fuldbaaret; ved Troen er Mennesket retfærdiggjort, og i Troen begynder han at leve som et Guds Barn i Helliggjørelse.

Ann. 1. Den Anger, der ikke fører til Omvendelse og Tro, er enten Ietsindig (Kong Saul) eller fortoiblet (Judas): Den sildige Omvendelse er rigtignok mulig, men den er vanskelig og usikker.

Ann. 2. Hvor Troens Liv gennem en christelig Opdragelse kommer i en stille Bægt fra Barndommen af, der kan ikke paavises en bestemt Begyndelse til Omvendelse. Men et Guds Barn maa hver Dag fornye sin Omvendelse, om han vil bevare Troens Samfund med sin Frelser.

§ 81.

Spøad vil det sige, at et Menneske retfærdiggjøres ved Troen?

Rom. 3, 23—25 anført § 43. Side 31.

Gal. 2, 16. Vi vide, at et Menneske ikke bliver retfærdiggjort af Lovens Gjæringer, men ved Jesu Christi Tro.

Rom. 8, 33. Hvo vil anklage Guds Udvalgte? Gud er den, som retfærdiggjør!

Rom. 5, 1. Ulsaa, retfærdiggjorte ved Troen, have vi Fred med Gud ved vor Herre Jesus Kristus.

2 Cor. 5, 17. Dersom Noget er i Kristus, da er han en ny Skabning; det Gamle er forbigaangent; se, Alt er blevet nyt.

At et Menneske retfærdiggjøres ved Troen vil sige: at Gud Fader i sin Naade betragter det Menneske som retfærdigt, der troer paa Jesus Kristus. Denne Naade beviser Gud os alene for Christi Skyld, fordi han er død for vore Synder. Derfor har et troende Menneske alle sine Synders Forladelse samt det evige Livs Trøst og Fred; men han har ogsaa i sin Tro Kraften til at overvinde Syndens og Djævelens Magt.

Ann. 1. Den Tro, som gjør reiseberdig for Gud, er den levende Tro, og den maa høre Frugt i Gjæringer; men derfor er det dog ikke Gjæringerne, men Troen alene, som gjør reiseberdig. Og, da ogsaa Troen er en Guds Gave, saa frelles vi af ibel Naade, uden al Fortjeneste fra vor Side.

Ann. 2. Phariseerne meente, ligesom endnu Mange mene i deres Bantro, at de selv kunne gjøre sig reiseberdige og erverve sig Guds Velbehag ved deres egne Gjæringer. Men, hvormange Feil et Menneske end afslægger, han bliver dog aldrig ved egen Kraft reiseberdig for Gud (se Matth. 9, 16).

§ 82.

Spøad skal et Menneske gjøre for at blive troende?

Eph. 2, 8. Af Naade ere I frelste formedelst Troen, og det ikke af Løder; det er en Guds Gave.

Matth. 23, 37: anført § 3 Side 4.

1 Thess. 5, 19. Udstukker ikke Anden.
Matth. 7, 7: anført § 68 Side 46.

Det er Anden alene, som giver os Troen; og, saavissom han har velsignet os i Daaben, vil han Intet heller end gjøre os til troende Mennesker. Men et Menneske kan modstaae den Helligaand, og da falder Skylden for hans Bantro ene paa ham selv. Derimod det Menneske, som oprigtigt søger Naaden ved at høre Guds Ord og bede om den Helligaand, han kommer ogsaa til Troen, naar Herrens Time kommer.

3. Helligjørelsen.

§ 83.

Spørledes helliggjør den Helligaand?

1 Thess. 5, 23. Men han selv, den Fredens Gud, hellige Lder ganske og aldeles! Og gid Lders ganske And og Sjæl og Legeme maae bevares ustraffeligen i vor Herres Jesu Christi Tilkommelse.

Anden helliggjør, idet han bevarer os faste og levende i vor Tro. Ved Andens helliggjørende Kraft kommer vor Tro til at bære Frugt i et nyt og helligt Liv.

§ 84.

Kan da et Menneske blive helligt paa Jorden?

1 Pet. 1, 15. Efter den Hellige, som Lder kaldte, vorder og I hellige i al Omgængelse.

Rom. 8, 26. Anden kommer vor Skrøbelighed til Hjælp.

Phil. 2, 12. Arbejder paa Lders Saliggjøreelse med Frygt og Bæven.

I Troen paa Kristus er et Menneske retfærdigt og helligt for Gud. Men, hvad han saaledes er af Guds Naade, skal han ogsaa stræbe at blive i hele sit Liv

og Levnet. Biskop vedbliver der at bære megen Synd og Skrøbelighed hos Guds Børn, saalange de vandre i dette syndige Rjød og i denne syndige Verden; men dog skal og maa Troen vise sin Kraft i at stride med og overvinde Synden og bære Frugt i det hele Liv. Den, der ikke ved Andens Kraft vil arbejde paa sin Helligjørelse, har heller ikke sine Synders Forladelse; thi hans Tro er uden Liv og uden Sandhed.

§ 85.

Hvilke ere Troens Frugter i et helligt Levnet?

Gal. 5, 22. Andens Frugt er Kjærlighed, Glæde, Fred, Langmodighed, Mildhed, Godhed, Trofasthed, Sagtmodighed, Afholdenhed.

1) Rom. 5, 5. Guds Kjærlighed er udøst i vore Sjærter ved den Helligaand, som er given os.

1 Joh. 4, 19. Vi elste ham, fordi han elskede os først.

1 Joh. 4, 11. Har Gud saaledes elsket os, da ere vi og skyldige at elske hverandre.

Ruf. 7, 47. Fordi mange Synder ere hende forladne, elskede hun meget; men, hvem Lidet forlades, elsker lidet.

Rom. 13, 8—10: anført § 67 Side 45.

Troens Frugt er Kjærlighed, baade til Gud og Mennesker; thi, jo mere vi lære at skønne paa Guds forbarmende Naade mod os, desto mere bliver det og vort Hjertes Trang at elske Gud over alle Ting og Næsten som os selv. Med denne Kjærlighed faae vi Lyst til og stræbe efter at opfylde alle de enkelte Bud i Loven.

Anm. Kun ved at elske Gud over alle Ting fries vi fra enhver Slags Afgudsdyrkelse.

2) Phil. 4, 4. Glæder Lder i Herren altid, atter siger jeg: glæder Lder!

Rom. 8, 28: anført § 29 Side 21.

Jak. 4, 6. Gud imodstaaer de Hoffærdige, men giver de Nidmyge Naade.

Troens Frugt er Glæde. Et Guds Barn er glad i Gud og vil derfor gjerne leve hele sit Liv i Samsund med ham (se § 7). Han takker Gud hver Dag for al Velgjørelse baade i det Timelige og Aandelige. Og saa i Nødgang og Forsølgelse for Christi Skyld seer han Guds faderlige Førelser. Det er kun hans Sorg, at han alligevel lidt bedrøves sin himmelske Fader ved at synde imod ham. Men ved denne Sorg skal han netop bevares fra Seltilfredshed og Hovmod og voge i Nidmyghed.

3) Joh. 14, 27. Fred lader jeg Ider, min Fred giver jeg Ider. Jeg giver Ider ikke, som Verden giver.

Rom. 11, 20. Du staaer ved Troen; vær ikke overmodig, men frygt.

Rom. 8, 15—16. Og I annammede ikke en Trældoms Aand, atter til Frygt, men I annammede en sønlig Udkaarelses Aand, i hvilken vi raabe: Abba, Fader! Denne Aand vidner med vor Aand, at vi ere Guds Børn.

Troens Frugt er Fred, Hjertets Fred i Forvisningen om Syndernes Forladelse for Christi Skyld. Men derfor er det og Intet, som et Guds Barn er saa bange for som for at gjøre Gud imod. Denne hellige Frygt tilskynder ham bestandigt til at stride mod Synden og bevarer ham for den syndige Tryghed.

4) 1 Cor. 13, 4—6. Kjørligheden er langmodig, er velvillig, opløses ikke, — glæder sig ikke over Uretfærdighed, men glæder sig ved Sandhed.

Luk. 6, 37. Sordømmer ikke, saa skulle I ikke fordømmes.

Troens Frugt er Langmodighed. Et Guds Barn

kan ikke Andet end bedrøves over dem, som leve i Van-tro; men han fordømmer dem ikke. I sin Kjørlighed vil han gjerne hjælpe dem til Omvendelse, og han beder for dem.

5) 1 Cor. 13, 7—8. Kjørligheden fordrager Alt, troer Alt, haaber Alt.

Matth. 7, 1—3. Dømmer ikke, at I ikke skulle dømmes; thi, med hvad Dom I dømme, skulle I dømmes. Men hvi seer du Stjæven, som er i din Broders Øie, men Bjælken i dit Øie bliver du ikke vaer?

Troens Frugt er Mildhed. Et Guds Barn troer og haaber gjerne det Bedste om ethvert Menneske. Jo strængere han bliver i at gaae trette med sig selv, desto mere overbærende bliver han mod Andre og vil gjerne tale vel om Alle. Han besitter sig troligt paa ikke at gjøre Personsanføelse, men at have eet Sind mod Alle. Han glæder sig med de Glade og sørger med de Sør-gende.

6) 1 Cor. 13, 5. Kjørligheden gjør intet Usø-mmeligt, søger ikke sit Lget.

Luk. 6, 36—38. Saa værer da barmhjertige, som I ders Fader og er barmhjertig. Giver, saa skal Ider gives.

1 Cor. 6, 10. Iverken Tyve eller Gjerrige, eller Røvere skulle arve Guds Rige.

Troens Frugt er Godhed; thi Kjørligheden gjør aldrig med Forsæt Næsten noget Ondt hverken paa Legeme eller Sjæl, paa Vre eller Guds, men hjælper ham og staaer ham bi i alle Ting. Et Guds Barn for-negter gjerne sig selv for at trøste de Bedrøvede, hjælpe de Trængende, tjene og glæde Andre.

7) Eph. 4, 15. Sandheden troe udi Kjørlighed

Skulle vi i alle Maader opvøxe til ham, som er Sovedet, til Kristus.

Eph. 4, 25. Afslægger Løgn og taler Sandhed, hver med sin Næste, efterdi vi ere hverandres Lemmer.

Troens Frugt er Trofasthed. Et Guds Barn vil ikke synes at være Andet eller Mere, end han er. Han forsager al Forfillelse, Usandhed, Dientjeneste og Løgn; thi det er Djævelens Væsen. Han siger Sandheden ogsaa, naar han tror, at den er ilde hørt. Han vogter sig for at love Mere, end hvad han kan og vil holde. Ærlig i al sin Færd, skammer han sig ikke ved sin Herre og Frelser, men bekjender ham for Verden med sin Mund og i sit Liv.

8) 1 Cor. 13, 4—5. Kjørligheden bærer ikke Tid, bruger ikke Fremfusenhed, forbittres ikke, bærer ikke Nag.

Matth. 5, 24. Elsker Eders Sjænder, velsigner dem, som Eder forbande, gjører dem godt, som Eder hade, og beder for dem, som gjøre Eder Skade og forfølge Eder, paadet I skulle vorde Eders Faders Børn, som er i Himlene; thi han lader sin Sol opgaae over Onde og Gode og lader regne over Retfærdige og Uretfærdige.

1 Joh. 3, 15. Hver, som hader sin Broder, er en Manddraber; og I vide, at ingen Manddraber har det evige Liv blivende i sig.

Troens Frugt er Sagtmodighed. Et Guds Barn vil heller lide Uret end gjøre Uret. Han er ikke hurtig til Brede, bærer ikke Nag, søger ikke at hevne sig, endfige at berøve Nogen Livet; thi det er Alt Djævelens Gjerninger. Han er villig til at tilgive dem, som forsee sig imod ham, og søger at overvinde det Onde med det Gode.

9) Matth. 5, 34—37. I Skulle aldeles ikke sværge.

men Eders Tale skal være ja, ja, nei, nei; men hvad der er over det, er af det Onde.

Lut. 21, 34. Vogter Eder, at Eders Hjærter ikke nogen Tid besværes med Sraadseri og Drukkenstab.

Eph. 5, 3, 4. Men Foreri og al Ureenhed eller Gjerrighed nævnes end ikke iblandt Eder, som det sømmer de Hellige, og ublu Væsen og gjækkelig Snak eller letfærdig Skjæmt, som alt er utilbørligt, men heller Talsigelse.

1 Tim. 4, 4, 5. Al Guds Skabning er god og Intet at forskyde, som annammes med Talsigelse, efterdi det helliges ved Guds Ord og Bøn.

Troens Frugt er Afholdenhed fra alt det, man ikke kan gjøre uden at synde. Et Guds Barn vogter sig derfor og for al letfindig Brug af Guds Navn, for al Vandens og Sværgens, for al Umaadelighed i Mad og Drikke, for alt utugtigt Væsen i Tanke, Ord og Gjærning. Ogsaa fra det, som ikke er syndigt, afholder han sig, naar han mærker, at det frister ham selv til Synd eller forarger dem, med hvem han er forenet i Kristus.

Troens Frugter i særlige Forhold.

§ 86.

Hvorledes er det kristelige Ægtefæll?

Eph. 5, 22, 23, 25. I Kvinder! Værer Eders egne Mænd underdanige, som Herren; thi Manden er Kvindens Soved, ligesom og Kristus er Menighedens Soved. — I Mænd! Elsker Eders Instruer, ligesom og Kristus elskede Menigheden og hengav sig selv for den.

Matth. 19, 6. Hvad Gud har tilsammenføjet, skal Mennesket ikke adstille.

Ægtefællabet er indstiftet og velsignet af Gud til at være en i dette Liv uopløselig Forbindelse mellem een Mand og een Kvinde. Kristelige Mennesker beraade sig med

Gud og deres eget Hjerter, før de vælge sig en Hgtefælle, og de begynde deres Hgteffab med at lade sig ægtevie i Jesu Navn. I fælleds Tro og Bøn søge de Kraft ikke blot til at dele Livets Gjerning, Glæde og Sorg med hinanden, men ogsaa til at arbejde paa hinandens Helliggjørelse.

§ 87.

Spørteles er det kristelige Forhold mellem Forældre og Børn? Eph. 6, 1. 4. **I Børn! Lyder Eders Forældre i Herren; thi dette er Ret. Og I Sædre! Opirrer ikke Eders Børn, men opføder dem i Tugt og Herrens Formaning.**

Christelige Forældre lade sig ikke nøie med at forsørge deres Børn og oplære dem til dette Livs Gjerning; men fremfor Alt søge de at bevare deres Børn i deres Daads Naade. Derfor opdrage de dem ved Guds Ord, bede med dem og for dem og vogte sig omhyggeligt for Alt, hvad der kunde forarge dem.

Christelige Børn elske og lyde deres Forældre. De ville nødigt gjøre dem Sorg, men gjerne tjene og glæde dem, og de bede for dem, at Gud vil velsigne dem.

§ 88.

Spørteles er det kristelige Forhold mellem Herre og Tjende?

Col. 4, 1. **I Herrer! Bevise Tjernerne, hvad ret og billigt er, vidende, at I og have en Herre i Himlen.**

Lit. 2, 9. 10. **Sorman Tjernerne at være deres Herrer underdanige, velbehagelige i alle Ting, og ikke sigge imod, ikke besvige, men bevise al god Trofæb, at de kunne pryde Gud vor Srelfers Lærdom i alle Ting.**

Den kristelige Huusbond og Madmoder holde deres Tjende til Lydighed, Flid og Orden, gjøre dem i Sagtomdighed opmærksomme paa deres Feil, formane dem til at være og blive Guds Børn og bede for dem.

Et kristeligt Tjende sætter sin Vre og Glæde i at tjene sin Huusbond flittigt og tro, er ham hørig og lydlig og nedbeder Guds Velsignelse over hans Huus.

§ 89.

Spørteles er de Christnes Forhold til Staten og dens Øvrighed?

Matth. 22, 21. **Giver Keiseren det, som Keiserens er, og Gud det, som Guds er.**

Rom. 13, 1. **Svert Menneffe være de foresatte Øvrigheder underdanig; thi der er ikke Øvrighed uden af Gud; men de Øvrigheder, som ere, har Gud beskillet.**

Hebr. 6, 16. **Mennesker sværge ved en Større, og Lden er dem en Lnde paa al Twist, til Stadfastelse.**

Av. G. 5, 29. **Man bør adlyde Gud meer end Menneskene.**

Guds Børns Borgerfæb er i Himlene; men de elske dog deres jordiske Fædreland og ville gjerne fremme dets Vel. De ære Kongen og lyde Øvrigheden i Alt, hvad der ikke strider mod Guds Ord. Derfor tør de heller ikke vægre sig for at aflægge Ed eller gaae i Krig, naar Øvrigheden forlanger det.

§ 90.

Gaaer det let med et Menneskes Helliggjørelse?

Math. 7, 13. 14. **Gaaer ind ad den snevre Port! Thi den Port er vid, og den Vei er bred, som fører til Sordærvelse; og de ere Mange, som gaae ind igjennem den; thi den Port er snever, og den Vei er trang, som fører til Livet; og de ere faa, som finde den.**

Math. 10, 38. **Svo, som ikke tager sit Kors og følger efter mig, er mig ikke værd.**

Det gaaer ikke let med et Menneskes Helliggjørelse. Derfor lignes Helliggjørelsen med den trange Vei. Dog

er det kun ad den, vi kunne vandre Christus efter (se § 35).

§ 91.

Hvad gjør Helliggjørelsens Bei trang?

Ap. G. 14, 22. Det bør os at indgaae i Guds Rige ved mange Trængsler.

Matth. 6, 24. Ingen kan tjene to Herrer; thi han maa enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden.

Joh. 15, 18. Dersom Verden hader Eder, da vider, at den har hadet mig førend Eder.

Helliggjørelsens Bei bliver trang ved de Fristelser, som Djævelen, Verden og det gamle Menneske berede Guds Børn. Saadanne Fristelser ere deels Kjødets Lyst, Vinens Lyst og Livets Hoffærdighed, deels Fristelsen til aandeligt Hoimod, Lunkenhed, Tvivl, Ansægtelse. Faren ved alle disse Fristelser er, at Mennesket skal falde fra Herren, eller synde paa Naade — o: fortrøste sig til Guds Naade og dog give sig hen til Synden. — Til Fristelserne kommer ogsaa den Trængsel, at de Bantroe havde og ofte forfølge de Troende.

§ 92.

Hvorledes skulle vi komme frem ad Helliggjørelsens Bei?

Matth. 26, 41. Vaager og beder, at I ikke falde i Fristelse.

1 Tim. 6, 12. Strid Troens gode Strid (se Eph. 6, 10—20).

Phil. 3, 12. Ikke at jeg har allerede grebet det eller er allerede fuldkommen; men jeg jager der- efter, om jeg dog kan gribe det, efterdi jeg og er greben af Kristus.

Eph. 4, 22. 24. I skulle aflægge det gamle Menneske efter den forrige Omgjængelse, — og iføre det nye Menneske, som er skabt efter Gud i Sandhedens Rejsfærdighed og Sellighed.

Rom. 12, 12. Værer glade i Saabet, taalmodige i Trængslen, varagtige i Bønnen.

Uagtet alle Trængsler kan dog et Guds Barn komme frem ad Helliggjørelsens Bei ved stadigt og troligt at vaage, bede og stride — den daglige Gudtryktigheds- øvelse. Omend det ofte kan gaae smaat fremad og kun giennem mange Fald, tør dog et Guds Barn holde fast ved det sikke Haab, at han, som begyndte den gode Gjerning, skal og fuldkomme den.

C. Aandens Gjerning paa den yderste Dag.

§ 93.

Hvad er Aandens Gjerning paa den yderste Dag?

Phil. 1, 6. Zan, som begyndte det gode Værk i Eder, vil fuldføre det indtil Jesu Christi Dag.

Aandens Gjerning paa den yderste Dag er at fuld- ende det, som han her begyndte baade i Kirken og i det enkelte Menneske.

§ 94.

Hvad bliver der da af Mennesket, naar han dør?

1 Mos. 3, 19. Du er Støv og skal blive til Støv igjen.

Hebr. 9, 27: ansført § 23 Side 18.

Luc. 23, 43. Sandelig siger jeg dig, idag skal du være med mig i Paradis.

Lignelsen om den rige og den fattige Mand Luc. 16, 19—31.

Med den legemlige Død er det første Afsnit af Menne- skets Liv tilbagelagt. Det affælede Legeme bliver lidt efter lidt til Jord igjen, men Sjælen gaar strax til de Dødes Rige. Der, i Mellemtilstanden lever Menne- sket det andet Afsnit af sit Liv, og Mellemtilstanden varer til Dømedag. I de Dødes Rige er der et Paradis,

hvor de Troende hvile fra dette Livs Røie og Strid. Men der er og et Pinested, hvor de Bantroer vaagne op til Trængsel, Rød og bange Forventning af deres sidste Døme.

§ 95.

Naar kommer den yderste Dag?

Matth. 25, 13. Vaager derfor, thi I vide hverken Dag eller Time, paa hvilken Menneskens Søn kommer.

Matth. 24, 14: anført § 41 Side 30.

2 Thees. 2, 3. 4. Først maa so Strafaldet komme, og det Syndens Menneske aabenbares, Sordærvelsens Søn, han, som modsætter sig og opholder sig over Alt, hvad der kaldes Gud eller Gudsdyrkelse, saaar han sætter sig i Guds Tempel som en Gud og udgiver sig for at være en Gud.

Matth. 24, 29. Solen skal formørkes og Maanen ikke give sit Skin og Stjernerne falde af Himlen og Himlens Kræfter røres.

Den yderste Dag kommer, naar Kristus kommer igjen. Dagen og Timen veed Ingen uden Faderen alene. Men Guds Ord lærer, at først skal Evangeliet være prædikeret i den ganske Verden og Antikristen fremstaae og forføre Mange, og at der skal skee Regn i Sol og Maane og Stjerner, naar Dagen kommer.

§ 96.

Hvad skeer paa den yderste Dag?

Joh. 5, 28. 29. Den Time kommer, paa hvilken alle de i Gravene skulle høre Menneskens Søns Røst, og de skulle gaae frem, de, som have gjort godt, til Livsens Opstandelse; men de, som have gjort ondt til Dommens Opstandelse.

1 Thees. 4, 16—17. De Døde i Kristus skulle opstaae først; derefter skulle vi, som leve, som over-

blive, rykkes tilligemed dem hen i Skyerne til at møde Herren i Luften, og saaledes skulle vi altid være med Herren.

1 Cor. 15, 42—44. Legemet saaes i Forkrænkethed, det opstaaer i Uforkrænkethed; det saaes i Vanære, det opstaaer i Herlighed; det saaes i Skrøbelighed, det opstaaer i Kraft; der saaes et sandseligt Legeme, der opstaaer et aandeligt Legeme.

2 Pet. 3, 10. 13. Herrens Dag skal komme som en Tyv om Natten, paa hvilken Himlene skulle for-gaae med stort Bulder, men Elementerne skulle komme i Brand og opløses, og Jorden og Alt, hvad der er paa den, skal opbrændes. Men vi forvente efter hans Forjættelse nye Himle og en ny Jord, i hvilke Retfærdighed boer.

Paa den yderste Dag opstaae alle de Døde; hver Menneskesjæl forenes igjen med sit Legeme. Den hellige Skrift lærer Intet om de Bantroes Opstandelseslegemer; men derimod lærer den, at de Troende skulle opstaae med Legemer, der ere ligedannede med Christi Herlighedslegeme. De, som leve her paa Jorden, naar den yderste Dag kommer, døe ikke, men deres Legemer forvandles. Dømmen afholdes; denne Verden forgaaer. Herren skaber den nye Himmel og den nye Jord.

Ann. 3 Johannes's Aabenbaring 20, 4—6 tales der om den første og den anden Opstandelse.

§ 97.

Hvorledes afholdes Dømmen?

Matth. 25, 31. 34. 41: anført § 51 Side 35.

Marc. 9, 46. Deres Orm døer ikke, og Jlden slukkes ikke.

Paa Dømmens Dag samles Alle for Christi Domstol. De Troende optages i Himmerige; de Bantroer samt Dævelen og hans Engle henvises til Helvede, hvor der

er evig Fredløshed og Pine. Denne Dom gjælder i al Ewigheid; efter Dommедag kan derfor Ingen frelses.

§ 98.

Hvor er Himmerig?

Mat. 21, 3. 4. Se, Guds Paulus er hos Menneskene, og han skal boe hos dem, og de skulle være hans Folk, og Gud selv skal være med dem og være deres Gud. Og Gud skal afstørre hver Taare af deres Pine, og Døden skal ikke være mere, ei heller Sorrig, ei heller Skrig, ei heller Pine skal være mere; thi det Første er vejet bort.

Himmerige er i den nye Himmel og paa den nye Jord. Der leve de Frelste i evig Fred og Glæde. I Himmerige er Gud, som er Kjærlighed, Alt i sine hellige Børn. Saaledes er Guds Rige fuldkommet (1 Cor. 15, 28).

Bøger henhørende til Underviisningen.

- Udkommen er og faaes i Landets Boglader, samt i
- Fr. Woldikes Bog- og Papirhandel i Kjøbenhavn,**
Amagerstorv Nr. 18, hjørnet af Helliggeiststræde.
- Ahn,** fransk Elementarbog ved Aug. Auland. indb. 36 β.
- Albrechtsen,** Materiale til at indøve den tydske Grammatiks Begyndelsesgrunde. indb. 56 β.
- Anger,** Udtog af den bibelske Historie, og en kort Udsigt over Kirkens Historie, med Kort over Palæstina af C. B. Rimestad. indb. 30 β.
- Beisfel, Chr.,** Kort Fremstilling af de tydske Ordformer og deres Brug. indb. 32 β.
- Beyerholm,** Regneøvelser for Begyndere. indb. 16 β.
- Borring,** Vejledning i Fransk til Skolebrug og Selvfundium. 60 β.
- Buchmann & Jensen,** theoretisk-praktisk Regnebog for Skolen og Hjemmet I-II. indb. à 24 β.
Facitliste til Samme. 16 β.
- Berentzen,** Fransk Parleur til Skolebrug og Selvfundium, indeholdende en Samling af de i det daglige Liv hyppigst forekommende Ord, Talemaader, Ordspog og Samtaler, tildeels efter Dr. Ahn. indb. 76 β.
- Dahl, L.,** Botanisk Kommebog for Skoler. Til Brug for Eleverne paa botaniske Vandringer. Indeholdende en letfattelig Beskrivelse af over 370 Arter af de almindeligste

bildtværende danske Planter, samt et Tilæg med Forklaring af de i Bogen forekommende terminologiske Udtryk. Anden Udgave. 48 β .

Feilberg, Bibel-Læsning. 16 β .

Fischer, Bibelsprog til Luthers Catechismus, til Brug ved Religionsunderviisningen, ordnede efter Nisfens Samtaler over Luthers Catechismus. 84 β .

Fohlmann, Begyndelsesgrunde af Naturlæren. indb. 16 β .

Geographi, Bibelsk, for Skolen og Hjemmet, udgivet af Calver-Forlagsforeningen, efter Originalens 8de Dplag ved Pastor Funch, med Kort af C. B. Nimestad. 80 β .

Gebauer, Stum Pedalclaviatur for Begyndere paa Orgelet. 32 β .

Gebauer, Musikens Catechismus, tilbeels bearbejdet efter Lobe. 48 β .

Graul, K., De forskjellige christelige Troesbekendelser i deres indbyrdes Afvigelser i Læren, betygte af Guds Ord. Samt Efterviisning af den rene Læres hvide Betydning for det christelige Liv og et Afriids af de vigtigste fælle religiose Reininger. Efter 5te Dplag, ved A. Enkebølle. Andet Dplag. 72 β .

Huhn, A. F., Beredelse til Herrens Vord. Skriftetaler og Skærtorsdagsprædikener. En Communionbog efter den tydske Original. 68 β .

Hviid, tydske Læsebog for Mellemklasserne i Realskoler og de tilsvarende Klasser i de lærde Skoler. indb. 1 Rbd. 52 β .

Ingvorsen, Veilebning i Regning. 24 β .

Kurzh, Joh. Heinr., Dr., Lærebog i Kirkehistorien for Studerende. Efter Originalens 3die omarbejdede Udgave, ved A. Enkebølle. Nift hestet 4 Rbd.

Langberg, De vigtigste Begivenheder i Danmarks Historie 36 β .

Langberg, Forberedende Geografi til Brug ved Underviisningen i Skolernes nederste Klasser. 16 β .

Lauritzen & Sand, Psalmer og Sange til Skolebrug. indb. 24 β .

Laurfen, dansk Læsebog for Elementarklasserne i Borger- og Almueskoler. 4de Dplag, indb. 36 β .

Ledtraad i Fædrelandets Historie, nærmest efter Allens Lærebog i Danmarks Historie, ved Lindahl. 3die Dplag, indb. 16 β .

Lesling, Om Menneskeflegtens Opdragelse, oversat af Overlærer D. Hovgaard. 16 β .

Luthers Psalmer, ved J. L. Mynster. 48 β .

Meyers Fremmedordbog, indeholdende circa 700 fremmede Ord og Udtryk. Ny Udgave. 48 β . indb. 64 β .

Mortensen, Naturhistorie for Borger- og Almueskoler. 2det Dplag, indb. 48 β .

Mortensen, Naturlære for Borger- og Almueskoler, 2det Dplag med 56 i Teksten trykte Afbildninger. indb. 48 β .

Reves ABC og Læsebog i to Dele.

ABC med Skrivelseslær, indb. 14 β .

Læsebogen, indb. 44 β .

Nisfen, C. B., Regnetabel til Skolebrug, indeholdende Additions- Subtractions- Multiplications- og Divisions-Tabeller, endvidere Tallæsning, Forklaring over dansk og fremmed Mønt, Maal og Vægt, Hovedregningsregler, Brøklregning og Regneopgaver. 4 β .

Rosfelt, Fr., Græsk-romersk Mythologie, samt en kort Fremstilling af den nordiske Mythologie, ved A. Enkebølle. indb. 64 β .

Palmer, C., Evangelisk Pædagogik. Oversat af J. N. Stochholm. Udkommer i 5 & 6 Hefter à 36 β .

- Plenge, J. C. L.**, Udvikling af de kristelige Hovedlærdomme i deres Sammenhæng. 80 β.
- Rimestad**, die Geschichte Dänemarks für Bürger- und Volksschulen. ib. 16 β.
- Rimestad**, kleineres Lehrbuch der Geografi. inb. 84 β.
- Simesens** geometriske Tegnelære. 1ste Hefte 1 Kb. 32 β.
2det Hefte 64 β. 3die Hefte 80 β.
- Tavlebilleder** til nyttig Selvbefjæftigelse for Børn.
4 forskjellige Hefter à 16 β.
- Thorsons** mathematisk Opgaver. inb. 64 β.
- Whitte, R. H.**, Lexikalisk og grammatikalisk Analyse til fyrgetyve Kapitler af Genesis. 2den Udgave. 88 β.
- Zeuthen**, Lærebog i Christendommen. 2det Dplag, inb. 24 β.
-